

GHID PENTRU SOLUȚIONAREA DAUNELOR MORALE

Studiu privind practica națională și europeană în materie, sinteză și recomandări pentru soluționarea daunelor morale suferite ca urmare a vătămării sănătății și a integrității corporale ori a decesului persoanelor produse prin accidente de vehicule

Sorin GRECEANU

Mihai NECRELESCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GRECEANU, SORIN

Ghid pentru soluționarea daunelor morale: studiu privind practica națională și europeană în materie, sinteză și recomandări pentru soluționarea daunelor morale suferite ca urmare a vătămării sănătății și a integrității corporale ori a decesului persoanelor produse prin accidente de vehicule/ Sorin Greceanu, Mihai Necrelescu; ed: Georgiana Hențes. - București: Editura UNSICAR, 2012

ISBN 978-606-92304-7-3

I. Necrelescu, Mihai

II. Hențes, Georgiana (ed.)

347.426.4(498)

347.426.6(498)

Cuvânt înainte

Într-adevăr, repararea daunelor morale prin despăgubiri bănești a încetat să mai constituie obiect de controversă, iar dezbaterile referitoare la admisibilitatea acestora păstrează doar un interes istoric.

Totuși, dificultățile privind constatarea și stabilirea daunelor morale, reflectate de soluțiile jurisprudenței, aduc în actualitate problematica.

Fără a pune la îndoială principiul consacrat de legiuitor și practica judiciară, rămân de clarificat temeiurile și limitele acestuia.

În acest efort se înscrie și demersul domnilor Sorin Greceanu și Mihai Necrelescu de a elabora un ghid orientativ aplicabil situațiilor de despăgubire a daunelor morale decurse din vătămări ori decese produse prin accidente de autovehicule, sub egida F.P.V.S.

Ghidul identifică unele metode de stabilire, cât și criteriile de indemnizare a prejudiciilor cauzate personalității fizice și afective a omului, în acest sens autorii lucrării valorificând, cu succes, soluțiile relevante ale jurisprudenței noastre, dar și pe cele adoptate în cadrul altor sisteme de drept.

Așa cum deja și-a propus, Ghidul reușește să constituie un instrument flexibil, orientativ și eficient pentru activitatea juriștilor practicieni și, deopotrivă, în folosul altor categorii de persoane interesate de problematica reparării daunelor morale.

Dr. Gheorghe Vintilă
Judecător, Curtea de Apel Craiova;

Un demers laborios – Ghidul pentru soluționarea daunelor morale

Am așteptat cu nerăbdare finalizarea laboriosului demers al autorilor, demers ce a constat în analiza a mii de pagini, hotărâri judecătorești ale instanțelor, precum și puncte de vedere ale doctrinarilor, pentru a afla trendul aspectelor cantitative ale despăgubirilor pentru daune morale acordate victimelor accidentelor de circulație, în baza asigurării de răspundere civilă. Statisticile reflectă o situație dezastruoasă cu elemente care dacă vor continua să evolueze în această direcție riscă să producă grave probleme sistemului RCA. Din păcate avertizările pe care le-am primit din partea colegilor din breasla asigurătorilor, mai ales din partea sudică a continentului, încă din anii 2000, când daunele morale la noi erau ne semnificative, că există un potențial pericol pe care ar trebui să-l prevenim, s-au adeverit. În 2011 s-au plătit despăgubiri pentru daune morale în jur de 170 milioane RON, aproximativ 20% din despăgubirile RCA, iar de rezerve nici să nu mai vorbim. Lipsa unei jurisprudențe formalizate a dus la rezultate demne de cartea recordurilor: în spețe identice cea mai mare despăgubire pentru daune morale a fost nu de 3 ori, nu de 30 de ori, ci de 333 ori mai mare decât cea mai mică despăgubire. Opinia publicului, susținută și de aceste hotărâri judecătorești este următoarea: „asigurătorii au bani, să plătească”. Percepția este greșită, și nu ține cont de faptul că fondul de asigurare se constituie din primele plătite de asigurați pentru ca la nevoie să se acorde despăgubiri. Cu cât despăgubirile sunt mai mari, cu atât primele ce vor trebui plătite vor fi inevitabil mai mari. Suferințele morale ce survin accidentelor rutiere cu victime sunt fără îndoială mari și practic imposibil de evaluat în bani în mod obiectiv. Din acest motiv, este dificil să cerem victimelor să-și limiteze în mod voluntar pretențiile. Ceea ce se poate face, este atenționarea legiuitorului și a instanțelor de judecată, asupra faptului că acordarea unor despăgubiri pentru daune morale în dezacord cu nivelul suportabil al primelor de asigurare riscă să blocheze sistemul RCA care astăzi se constituie ca un important mecanism social.

Din acest punct de vedere, prezentul Ghid este un prim pas în direcția așezării pe baze obiective a dimensionării despăgubirilor pentru daune morale ținându-se cont de suferințele victimelor dar și de pericolul blocării sistemului RCA în cazul în care acestea nu vor fi corelate cu nivelul suportabil al primelor de asigurare. În măsura în care acesta va contribui la creșterea vitezei de despăgubire și la stabilirea unor nivele echilibrate ale despăgubirilor, implicit va contribui la stabilirea pe baze obiective a nivelului primelor de asigurare RCA.

Albin Biró
membru al Consiliului CSA

Dolor-Pretium?

Mult stimate Doamne și Domni,
Mult stimate colege și colegi,

Regularizarea "daunelor nonpecuniare" vizează în mod direct persoanele. Care să fie parametrii de cuantificare? Să fie tabelele sau baremurile ca în Spania, Danemarca, Italia și Franța, sau să fie jurisprudența ca unul dintre factorii care, pe lângă legiferare, în sensul unei dezvoltări adecvate a sistemului de drept, să țină cont de fiecare caz, să țină cont de modificările și de evoluțiile sociale și economice și să respecte principiul "aequum et bonum"?

Trebuie avute în vedere atât compensarea suferinței psihice, ca urmare a afectării stării sufletești de bine, a afectării calității vieții, cât și suferința fizică pentru durerile ca urmare a vătămărilor corporale.

După anul 1990 în România s-a produs o schimbare importantă a tipurilor de prejudicii morale care pot fi solicitate. La început au fost interesele personale, libertatea, onoarea și demnitatea persoanelor. Cum are a fi cuantificat acest tip de prejudiciu și cine-l finanțează?

În secolele XVI și XVII acest lucru se făcea prin referire la „actio iniuriarum” și la „actio legis Aquiliae”, și pe mai departe la „actio utilis” și „mores hodierni”.

La începutul secolului trecut elementul punitiv, caracterul penal, a pierdut din importanță, fiind înlocuit prin pura reparare nonmaterială, și aceasta nu numai în cazul răspunderii din culpă, ci și al răspunderii obiective.

Cum au a fi apreciați cei cinci „Q”: quo, quis, qua, quando și quantum?

Fie ca această prima prelucrare, o colecție importantă a jurisprudenței din România să fie un imbold, o premisă pentru crearea unei baze cât mai largi în vederea constituirii unui instrumentariu util care să permită tragerea unor concluzii fundamentate. Fie ca această privire de ansamblu asupra jurisprudenței să constituie un ajutor pentru cuantificarea „daunelor nonpecuniare”. Acest Ghid ar trebui să constituie un sprijin real interdisciplinar pentru toate persoanele preocupate de acest domeniu.

Noi toți suntem datori să respectăm persoanele, acest respect fiind baza unei conviețuiri fericite.

VITA BEATA EST, SI PLENA EST.

Kommerzialrat Dr. Dieter Pscheidl,
Președinte AVUS Group

Introducere

Practica judecătorească post-decembristă privind răspunderea civilă delictuală pentru daune morale a evoluat, pornind dintr-o zonă de evitare pe considerente ideologice a reparației bănești pentru prejudicii nepatrimoniale, spre un sistem mixt de reparare a acestei categorii de daune, atât prin mijloace nepatrimoniale cât și prin mijloace bănești. În cazul daunelor morale rezultate din vătămarea sănătății și a integrității corporale ori a decesului persoanelor, instanțele din România au înțeles să acorde cu predilecție compensații bănești pentru prejudiciile nepatrimoniale suferite de victime.

Astfel, în absența unor criterii cât de cât obiective prevăzute în legislația națională, care să contureze un sistem de referință la care să se raporteze atât justițiabilii cât și instanțele, practica judiciară în materia compensațiilor pentru daune morale a evoluat relativ neunitar, între compensațiile acordate pentru cazuri similare fiind uneori diferențe extrem de mari, în raport de 1 la 100 sau alteori chiar și mai mari.

În aceste condiții, prin scăderea predictibilității cazuisticii (element esențial al funcționării sistemului de asigurări) s-a constatat necesitatea identificării unor repere care să constituie măcar un punct de pornire în procesul de soluționare a pretențiilor de despăgubire pentru daune morale ca urmare a producerii unor riscuri asigurate și în urma cărora a rezultat vătămarea sănătății și a integrității corporale ori decesul persoanelor.

Totodată, s-a considerat că un astfel de demers ar fi în măsură să asigure în relația cu persoanele prejudiciate obiectivitatea și tratamentul nediscriminatoriu prevăzut de art. 14 al CEDO.

Cu acordul Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor FPVS a demarat studiul privind daunele morale rezultate în urma vătămării corporale ori decesului persoanelor, acesta având ca scop principal identificarea unor criterii obiective care să permită evaluarea unor compensații echitabile pentru astfel de prejudicii nepatrimoniale, fiind vizate transparența, flexibilitatea și rapiditatea, echitatea și predictibilitatea procesului de estimare și de despăgubire a acestui tip de prejudiciu.

Cercetarea s-a dovedit ca fiind una dificilă atât din punct de vedere tehnic, dar mai ales moral. Astfel, s-a evitat stabilirea unui „*curs de schimb lacrimi / lei*”, sănătatea sau viața persoanelor fiind elemente inestimabile care nu pot avea valoare de înlocuire. În schimb s-a încercat identificarea unor compensații bănești ancorate în jurisprudența și realitatea economică generală din România, care ar fi în măsură să ofere suficientă satisfacție pentru a crea o alinare a suferințelor de natură morală în caz de vătămări corporale ori deces.

Pe latură tehnică, dificultățile cu care ne-am confruntat au fost multiple, de la identificarea unei surse obiective și transparente de practică judiciară, la identificarea unor criterii de clasificare și centralizare a datelor colectate și până la traducerea, studierea, clasificarea și centralizarea caracteristicilor altor sisteme europene în materie.

Astfel, rezultatele studiului încearcă să surprindă imaginea în secțiune a practicii judecătorești recente cu privire la compensațiile acordate pentru daune morale și să ofere pentru moment un reper, un punct de sprijin ușor de folosit în marea majoritate a cazurilor. În mod cert colecția de jurisprudență va putea fi îmbogățită, extinsă și concluziile studiului vor putea fi îmbogățite și nuanțate în viitor, iar noi sperăm ca acest "Ghid" să poată fi transformat într-un reper, un instrument util din ce în ce mai detaliat, care să ofere o mai bună flexibilitate și adaptabilitate pentru cazurile particulare care se desprind în mod evident de situațiile generale acoperite de forma actuală a lucrării, astfel încât ceea ce este egal să fie egal, dar și ceea ce este diferit să poată fi mai bine

individualizat și adaptat cazului concret dedus judecării persoanelor care au prin natura ocupației datoria de a compensa corect persoanele prejudiciate, inclusiv pentru prejudiciile nepatrimoniale, adică pentru suferința cauzată personalității fizice și afective ca urmare a vătămării corporale proprii sau a decesului unor persoane apropiate.

În încheiere dorim să subliniem faptul că prezenta lucrare a fost realizată cu bună credință și echilibru, cu transparență și nepărtinitor pentru a servi în egală măsură persoanelor prejudiciate și acelor persoane care prin natura ocupației sunt implicate în procesul de evaluare a prejudiciilor nepatrimoniale.

Sorin Greceanu
Mihai Necrelescu

Opinii

“Încă de la înființarea Fondului în anul 2006, am sprijinit demersurile domnilor Greceanu și Necrelescu de realizare a colecției de jurisprudență, iar apoi de elaborare a Ghidului pentru soluționarea daunelor morale. Această primă ediție a Ghidului constituie un instrument deosebit de util, un reper pentru toate persoanele interesate în stabilirea unei juste compensații pentru alinarea durerii suferite atât de victimele directe (persoanele vătămate corporal) cât și de către victimele indirecte ca urmare a accidentelor de circulație. Salut, așadar, cu bucurie inițiativa autorilor, pe care o consider având un puternic caracter uman, de a reuni într-o singură lucrare informații extrem de utile pentru cei ce caută răspunsuri și soluții în situații dificile și îmi exprim totodată convingerea că, această lucrare poate contribui în timp la o mai rapidă și mai corectă apreciere și compensare a daunelor morale pe cale amiabilă.”

Mihail Tecău
Președintele F.P.V.S.

“Pot fi cuantificate în bani viața și sănătatea unui om? Eu cred că nu. Se pot însă soluționa pe cale amiabilă solicitările de daune nepatrimoniale, înaintate asiguraților de către victimele accidentelor auto sau de către moștenitorii acestora? Da. Este nevoie însă de stabilirea unui sistem de referință general acceptat, o bază unitară, iar această lucrare reușește să ofere persoanelor interesate (persoane prejudiciate, intermediari în asigurări, asigurați, avocați și nu în ultimul rând judecători), un reper util în instrumentarea pretențiilor de despăgubire pentru daune morale”

Bogdan Andriescu,
Președinte UNSICAR

“În condițiile în care numărul accidentelor de circulație cu consecințe grave asupra sănătății și chiar asupra vieții persoanelor a fost în creștere în ultimii ani, problematica daunelor nepatrimoniale (morale) la care sunt îndreptățite victimele directe sau indirecte ale unor astfel de evenimente rutiere este din ce în ce mai acută și mediatizată, ceea ce face cu atât mai lăudabilă decizia inițiatorilor de a elabora un asemenea Ghid.

Vreau să cred că apariția acestui Ghid va ajuta și, totodată, va determina factorii de decizie din cadrul societăților de asigurare să devină mai flexibili, dând astfel curs favorabil cererii părților vătămate de a stinge pe cale amiabilă eventualele litigii, nemaivând motive de a respinge astfel de cereri pe considerente legate de lipsa criteriilor de apreciere a cuantumului daunelor morale.

De asemenea, fără a îngrădi libertatea magistraților-judecători în aprecierea cuantumului daunelor morale, Ghidul ar putea să ajute la uniformizarea practicii în domeniu și care, în nenumărate cazuri, diferă de la o instanță la alta, uneori chiar în cadrul aceleiași instanțe fiind deosebită, de la un complet la altul.

Pentru a-și îndeplini scopul orientativ, pe de o parte, este necesar ca autorii, împreună cu alte persoane interesate, să întreprindă orice demers pentru ca acest Ghid să fie cunoscut de cât mai mulți profesioniști în domeniu, iar pe de altă parte, trebuie avută în vedere și o eventuală reeditare cuprinzând practica judiciară din anii ce vor urma.”

Avocat Valentin Manea
Baroul București

- 2011 -

Cuprins

I.	Motivele care au stat la baza demarării unui astfel de proiect	pag 17
II.	Scopul	pag 18
III.	Principii generale	pag 19
III. 1.	Despăgubirea pentru prejudicii nepatrimoniale	pag 19
III. 2.	Persoanele care au vocație la despăgubiri	pag 19
III. 3.	Nivelului mediu al prejudiciului moral și al compensațiilor cuvenite	pag 20
III. 4.	Actualizarea nivelului mediu al despăgubirilor	pag 20
III. 5.	Culpa în extinderea prejudiciului	pag 21
III. 6.	Efectul despăgubirilor	pag 21
IV.	Modul de lucru	pag 22
IV.1	Studiul practicii judecătorești din România	pag 22
IV. 1.1.	Procesarea hotărârilor judecătorești;	pag 22
IV.1.2.	Criteriile de interogare a bazei de date Jurindex	pag 23
IV.1.3.	Centralizarea datelor;	pag 23
IV.1.4.	Rezultate și interpretare;	pag 24
IV.2.	Stabilirea sistemului de punctaj și a valorii punctului	pag 30
IV.3.	Studiul soluțiilor legislative ale altor state europene;	pag 31
V.	Concluzii	pag 72
VI	Recomandări	pag 75
VI.1.	Prevederi generale	pag 77
VI.2.	Prevederi speciale în caz de deces	pag 77
VI.3.	Prevederi speciale în caz de de vătămare a integrității corporale ori a sănătății	pag 77
VI.4.	Punctajul aferent prejudiciului moral de intensitate medie	pag 78
VII.	Bibliografie	pag 79
VIII.	Decizii judecătorești care au corespuns criteriilor	pag 81

I. Motivele care au stat la baza demarării unui astfel de proiect:

Întrucât:

- I.1.** circulația vehiculelor determină și producerea de accidente din care rezultă vătămări corporale ori decese, implicit și prejudicii care, pe lângă o componentă materială/patrimonială, conțin și una nepatrimonială/morală;
- I.2.** absența unor criterii obiective de evaluare a prejudiciului moral, prevăzute în legislația națională, este una dintre cauzele numărului scăzut de litigii soluționate pe cale amiabilă, privind pretențiile de despăgubire pentru prejudiciul moral, formulate de persoanele păgubite în contradictoriu cu persoanele responsabile și după caz asigurătorii, părțile neavând un sistem obiectiv la care să se raporteze în privința pretențiilor, respectiv a ofertei de despăgubire;
- I.3.** absența acestor criterii a determinat dezvoltarea unei practici judecătorești relativ neunitare, făcând astfel ca procesul de despăgubire pentru prejudiciul moral suferit de terții păgubiți să fie unul dificil de prevăzut, sub aspectul cuantumului efectiv al compensațiilor bănești, pentru toate părțile implicate, persoană păgubită, persoana vinovată / asigurată și asigurător,

s-a considerat necesar să se elaboreze prezentul studiu.

II. Scopul:

- II.1.** Prezenta lucrare se dorește a fi un instrument flexibil, dar în același timp simplu și eficient în practică, care să permită o regularizare transparentă, rapidă, echitabil nediscriminatorie și predictibilă, a pretențiilor de despăgubire pentru prejudiciul moral suferit de victime, ca urmare a producerii accidentelor de vehicule, în relația cu persoanele vinovate și cu asigurătorii autorizați să practice asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule (denumită în continuare și asigurarea RCA) sau cu Fondul de protecție a victimelor străzii, după caz.
- II.2.** Scopul principal îl constituie protejarea persoanei prejudiciate, fiind vizate transparența, rapiditatea, echitatea și predictibilitatea procesului de despăgubire. Astfel, s-a considerat că o despăgubire echitabilă obținută rapid, pe cale amiabilă (*la un nivel mediu, determinat statistic, obiectiv pe baza jurisprudenței*), ar fi întotdeauna de preferat unei dispute în instanță, care ar necesita o durată mai mare de soluționare și care ar atrage după sine costuri suplimentare, atât în mod direct (*avocați, expertize etc.*) cât și indirect, la nivelul întregului sistem judiciar, prin încărcarea instanțelor de judecată cu un volum suplimentar de cauze.
- II.3.** Prejudiciul material rezultat în urma decesului sau vătămărilor persoanelor nu constituie obiectul prezentei lucrări.
- II.4.** Studiul nu își propune să evalueze viața / sănătatea persoanelor, scop imposibil și imoral, ci doar să ofere criterii cât se poate de obiective, pentru stabilirea unor compensații materiale, în măsură să aducă o oarecare alinare a suferinței produse victimelor accidentelor de vehicule care au suferit daune nepatrimoniale.

III. Principii generale:

Domeniul de aplicare

S-a dorit ca rezultatele și recomandările prezentului studiu să fie aplicabile în practică în cazul stabilirii despăgubirilor cuvenite pentru prejudiciile morale suferite de victime, ca urmare vătămării corporale ori a decesului persoanelor.

Având în vedere că obiectul prezentei lucrări îl constituie în primul rând aplicarea în practică a rezultatelor obținute în urma cercetării și analizării jurisprudenței, s-a considerat că nu este neapărat necesar a fi tratată mai pe larg problematica prejudiciilor nepatrimoniale sub aspect teoretic, aceasta fiind deja foarte bine documentată în tratate de specialitate.

III. 1. Despăgubirea pentru prejudicii nepatrimoniale

Prejudiciile nepatrimoniale denumite și daune morale sau prejudicii extrapatrimoniale sau nepecuniare, reprezintă acele consecințe dăunătoare cu conținut neeconomic și care rezultă din atingerile și încălcările drepturilor personale nepatrimoniale.

Având în vedere caracterul neeconomic al acestui tip de prejudiciu, determinarea despăgubirilor cuvenite persoanei prejudiciate va viza doar efectul compensatoriu și nu va încerca prețuirea valorii nepatrimoniale lezate, dreptul la viață și sănătate fiind inestimabile și incontestabile.

III. 2. Persoanele care au vocație la despăgubiri

Pentru o mai rapidă regularizare pe cale amiabilă a pretențiilor de despăgubire, s-au avut în vedere prevederile art. 1391 Cod Civil care instituie o prezumție privind existența prejudiciului moral pentru anumite categorii de persoane. Astfel, în caz de deces, la regularizarea pretențiilor pe cale amiabilă, durerea încercată prin moartea victimei, va putea fi prezumată pentru descendenții și ascendenții direcți (de gradul I) ai defunctului, frații/surorile precum și soțul/soția acestuia,

până la proba contrarie. În cazul prejudiciilor morale ca urmare a vătămării corporale, s-a considerat că vocația la despăgubire aparține doar persoanei care a suferit efectiv respectivele vătămări. Totodată, mai trebuie reținut că datorită caracterului său strict personal, transmisibilitatea succesorală a dreptului la acțiune pentru repararea prejudiciului moral rezultat în urma vătămării integrității corporale ori a decesului persoanelor, este inadmisibilă.

III. 3. Nivelul mediu al prejudiciului moral și al compensațiilor cuvenite

Pe baza acestui studiu/ghid, s-a urmărit determinarea unui nivel mediu al prejudiciului moral suferit, nefiind însă exclusă posibilitatea ca despăgubirile acordate să poată fi individualizate, adică majorate sau, după caz, diminuate funcție de particularitățile fiecărui caz în parte și a probelor existente. În cazul în care se dorește majorarea, respectiv diminuarea, cuantumului compensațiilor în raport cu nivelul mediu prezumat, sarcina probei ar trebui să revină părții care propune respectiva ajustare, deviere de la media prezumată. Nivelul mediu al despăgubirilor este determinat global pentru toate tipurile/formele/categoriile/subcategoriile prejudiciului moral, cum ar fi cel de agrement, cel estetic, cel afectiv etc.

III. 4. Actualizarea nivelului mediu al despăgubirilor

Pentru aplicabilitatea ghidului/studiului și a metodelor de soluționare recomandate prin ghid să fie posibilă pe un interval de timp mai mare s-a dorit ca rezultatele obținute inițial să poată fi ajustate, funcție de evoluția economiei naționale și a nivelului de trai al populației, prin corelare cu un anumit indicator, care poate fi determinat obiectiv prin intermediul sau la nivelul Institutului Național de Statistică. Astfel, s-a considerat că percepția victimelor asupra sumelor primite cu titlul de despăgubiri, pentru alinarea prejudiciului moral suferit, se conturează prin raportare la veniturile generale obținute din muncă, dar mai ales la nivel general/colectiv. În aceste condiții, un factor de actualizare și

corelație obiectiv și util, determinat de Institutul Național de Statistică - INS, este *Câștigul salarial mediu net lunar pe economie*, urmând ca respectivul indicator să fie avut în vedere la actualizarea periodică a nivelului mediu al despăgubirilor.

III. 5. Culpa în extinderea prejudiciului

S-au avut în vedere prevederile art.1371 Cod Civil, referitoare la culpa în extinderea prejudiciului.

În acest sens, pentru victima care nu a utilizat elementele de siguranță obligatorii (*centura de siguranță, cască de protecție etc*), care a consimțit să fie transportată pe un loc sau cu un autovehicul care nu era destinat transportului de persoane, care a consimțit să fie pasager al unui vehicul, cunoscând faptul că șoferul/conducătorul acestuia se afla sub influența băuturilor alcoolice sau a substanțelor psihotrope sau care nu a depus minime diligențe pentru prevenirea sau pentru limitarea extinderii prejudiciului, quantumul compensațiilor cuvenite va putea fi diminuat în mod corespunzător, proporțional cu culpa acesteia în producerea dar și în extinderea urmărilor accidentului.

III. 6. Efectul despăgubirilor

Prin acordarea despăgubirilor pentru prejudiciul nepatrimonial suferit, este vizată strict alinarea suferinței pricinuite prin vătămarea integrității corporale a sănătății sau a relațiilor afective ca urmare a decesului persoanelor și nu conferirea unui grad de satisfacție persoanei prejudiciate prin sancționarea pe latură civilă a persoanei responsabile pentru producerea prejudiciului. În acest sens s-a reținut că aplicarea unei sancțiuni civile, cu caracter punitiv, persoanei responsabile nu ar avea eficiență, având în vedere că despăgubirile datorate ca urmare a producerii accidentelor de vehicule sunt achitate de către asiguratorii RCA, din volumul primelor de asigurare colectate de la toată masa asiguraților și nu exclusiv/individual, din patrimoniul persoanei responsabile de producerea prejudiciului.

IV. Modul de lucru:

Pornind de la scopul și principiile anterior enunțate, pentru identificarea criteriilor obiective de evaluare a prejudiciului nepatrimonial, elaborarea Ghidului s-a întemeiat pe studiul practicii instanțelor judecătorești din România și al legislațiilor statelor europene.

IV.1. Studiul practicii judecătorești din România

Pentru o mai mare încredere, transparență și temeinicie a rezultatelor studiului, s-a utilizat o metodă de colectare și procesare a hotărârilor judecătorești, care să prezinte transparență și imparțialitate, dar care respectă totodată, prevederile legale cu privire la procesarea datelor cu caracter personal. Astfel, pentru studiul practicii instanțelor judecătorești din România au fost utilizate doar informații publice, aflate pe portalul „Jurindex - Indexul jurisprudenței naționale”, disponibil pe pagina de internet „<http://www.jurisprudenta.org/>”. Astfel, după cum se arată pe respectiva pagină, **„JURINDEX este un serviciu public gratuit, dezvoltat de Tribunalul Vrancea, sub egida Consiliului Superior al Magistraturii, persoane juridice de drept public, în vederea îmbunătățirii accesului publicului la justiție, a creșterii transparenței sistemului judiciar și a consolidării relației de încredere, transparență și responsabilitate dintre justiție și cetățean”**. În aceste condiții, s-a procedat la colectarea și centralizarea hotărârilor judecătorești rezultate în urma interogării respectivei baze de date, după cum urmează:

IV.1.1. Procesarea hotărârilor judecătorești

Având în vedere că la momentul demarării proiectului, JURINDEX cuprindea decizii ale Curților de Apel din țară, pronunțate până în anul 2010 inclusiv, pentru a se asigura obținerea unor rezultate reprezentative, extrase din practica recentă a instanțelor și cu un

volum suficient de date pentru prelucrare statistică, s-a optat pentru studierea și centralizarea Deciziilor Curților de Apel, conținute de respectivul portal de jurisprudență, pronunțate în anii 2010 și 2009 pentru fapte produse începând cu anul 2006.

IV.1.2. Criteriile de interogare a bazei de date Jurindex

În continuarea obiectivelor propuse, studiul practicii judiciare a fost orientat către identificarea și centralizarea despăgubirilor acordate pentru prejudiciul moral suferit de victime, ca urmare a vătămării corporale sau decesului. Astfel, prin folosirea termenilor de căutare: „*morale ucidere*”, „*morale omor*”, „*morale vătămare*” și „*morale lovire*” au fost primite 5.128 de rezultate. După eliminarea suprapunerilor, au fost preluate spre studiu și centralizare un număr de **2.339** decizii ale Curților de Apel din România.

IV.1.3. Centralizarea datelor

Pentru a permite procesarea statistică a datelor colectate, au fost definite anumite criterii de clasificare, după cum urmează:

- a)** Anul producerii prejudiciului moral;
- b)** Rezultatul faptei ilicite (deces/vătămare corporală);
- c)** Numărul zilelor de îngrijiri medicale necesare pentru vindecare (pentru cazurile de vătămare corporală);
- d)** Existența unei infirmități posttraumatice (pentru cazurile de vătămare corporală);
- e)** Vârsta persoanei vătămate;
- f)** Relația civilă / de rudenie a persoanei prejudiciate în raport cu persoana decedată;
- g)** Cuantumul despăgubirilor acordate, pentru prejudiciul moral (aferente unei vinovății de 100% în sarcina făptuitorului);
- h)** Forma vinovăției (*intenție sau culpă*);
- i)** Datele de identificare ale respectivei decizii.

Hotărârile care nu permiteau extragerea tuturor parametrilor definiți nu au fost utilizate. Procesarea datelor s-a realizat pentru fiecare persoană prejudiciată. Astfel, pentru cazurile în care instanța judecătorească a dispus printr-o singură decizie, în favoarea mai multor părți care au suferit un prejudiciu moral ca urmare a vătămării integrității corporale, sănătății sau mai ales în cazul decesului persoanelor, fiecare dintre acestea a fost procesată în mod individual. Totodată, pentru despăgubirile acordate în euro, a fost utilizat cursul mediu de schimb anual afișat de Banca Națională a României, de 4,2099 lei/euro pentru hotărârile pronunțate în anul 2010 și de 4,2373 lei/euro pentru cele pronunțate în anul 2009.

IV.1.4. Rezultate și interpretare;

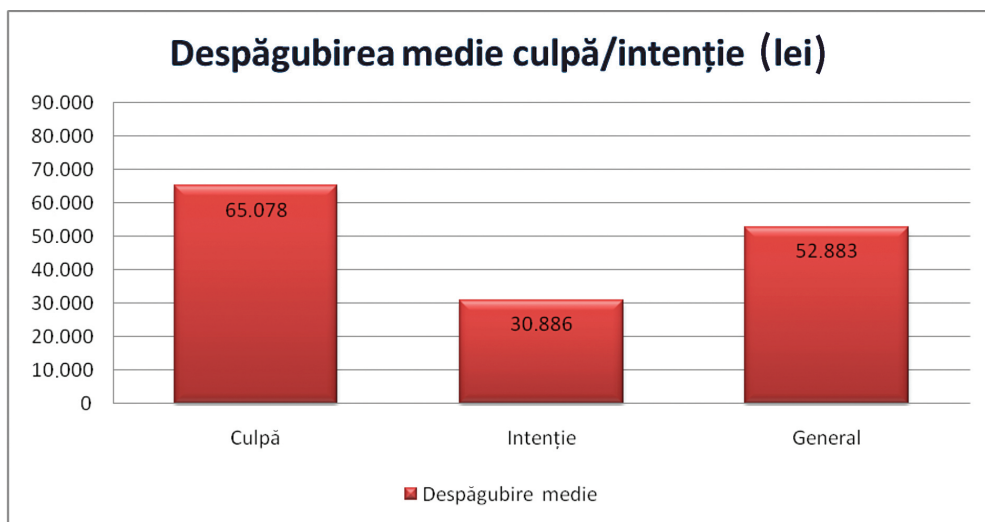
După centralizare, s-a constatat că volumul de date pentru procesare statistică este de 715 cazuri, ca urmare a decesului de persoane, și de 621 de cazuri, ca urmare a vătămării integrității corporale ori a sănătății persoanelor.

Având în vedere că datele colectate cuprindeau prejudicii morale care difereau atât ca tip, cât și ca întindere (*intensitate*), s-a procedat la calcularea mediilor aritmetice a sumelor acordate cu titlu de despăgubiri pentru daune morale, prin raportare la diversele criterii de clasificare a prejudiciului, după cum acestea au fost descrise la punctul IV.1.3.

A. În caz de deces, au fost determinate următoarele rezultate:

i. Despăgubirea medie generală pentru fiecare persoană prejudiciată, indiferent de relația de rudenie între aceasta și persoana decedată este de **52.883 lei**. Totodată, s-a constatat că prin aplicarea criteriului de vinovăție, despăgubirea medie/victimă indirectă este de 65.078 lei pentru faptele produse din culpă și de numai 30.886 lei pentru cele

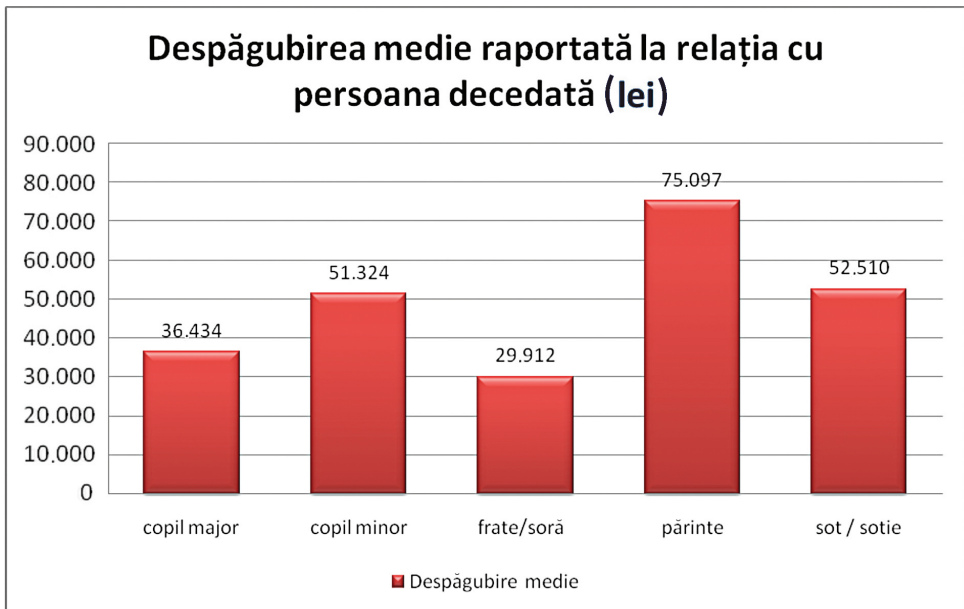
produse cu intenție. Diferența de 52% care se poate constata, este greu de explicat, în condițiile în care infracțiunea de omor, apreciată prin prisma pedepsei penale ca având o gravitate cel puțin dublă față de cea a uciderii din culpă, transpusă în latură civilă se situează la jumătatea celei din urmă. Astfel, s-a putut constata că în cazul infracțiunilor deucidere din culpă, pe latură civilă, alături de inculpat, au fost chemate să răspundă și alte entități (comitenți, asigurători etc) cu o mai bună solvabilitate. O astfel de stare de fapt, ar putea fi în măsură să crească nivelul așteptărilor părților civile/vătămate, acestea fiind poate tentate de multe ori să formuleze pretenții de despăgubire pentru sume mai mari decât ar fi solicitat în cazul în care inculpatul/vinovatul ar sta singur în latura civilă a procesului, fără a mai beneficia de garanția unei alte entități de drept civil. În ceea ce privește valoarea mediei generale, de 52.883 lei, trebuie reținut că aceasta este rezultatul mediei aritmetice a tuturor cazurilor de deces procesate și nu media calculată ca medie aritmetică a celor două medii aferente cazurilor rezultate din fapte produse cu intenție, respectiv din culpă care ar fi fost mai redusă, respectiv de 47.982 lei. Totodată, au mai putut fi observate și alte variații destul de mari ale practicii judecătorești. Astfel, în cazurile în care ascendentul de gradul I (părintele) a solicitat despăgubiri pentru suferința pricinuită prin decesul copilului său, despăgubirile acordate au variat între 1 (unde 1 este valoarea cea mai mică, diferită de zero, acordată cu titlu de compensație pentru daunele morale) și 333 (unde 333 este cea mai mare compensație acordată pentru daunele morale). În acest sens s-a mai putut constata că, în caz de deces, mediile generale ale despăgubirilor acordate pentru daune morale determinate la nivelul fiecărei Curți de Apel în parte, variază de la 1 la 7 (unde 1 este cea mai mică și 7 cea mai mare medie generală a tuturor despăgubirilor acordate per persoană la nivelul Curților de Apel).

ii. Despăgubirea medie calculată după relația persoanei prejudiciate cu persoana decedată.

Calculându-se valoarea medie de despăgubire acordată la nivelul Curților de Apel din România, pentru rudele de gradul I ale persoanei decedate, precum și pentru fratele/sora și soțul/soția supraviețuitor/-oare, au rezultat următoarele:

- **pentru copilul major (descendent de gradul I – fiu/fică), ca urmare a decesului părintelui său (mama/tata) - 36.434 lei;**
- **pentru copilul minor (descendent de gradul I – fiu/fică), ca urmare a decesului părintelui său (mama/tata) - 51.324 lei;**
- **pentru frate/soră - 29.912 lei;**
- **pentru părintele (ascendent de gradul I – mama/tata) ca urmare a decesului fiului/ficei sale, - 75.097 lei;**
- **pentru decesul soțului/soției, - 52.510 lei.**

Ca urmare a analizării rezultatelor, se poate observa că instanțele au apreciat suferința morală produsă părintelui prin pierderea unui copil ca fiind cel mai greu de alinat, acordând pentru astfel de cazuri, în medie, cele mai mari despăgubiri/ compensații. Totodată, instanțele au apreciat că suferința produsă copilului minor prin decesul unui părinte este mai greu de alinat decât în cazul descendentului major.

B. În caz de vătămare corporală

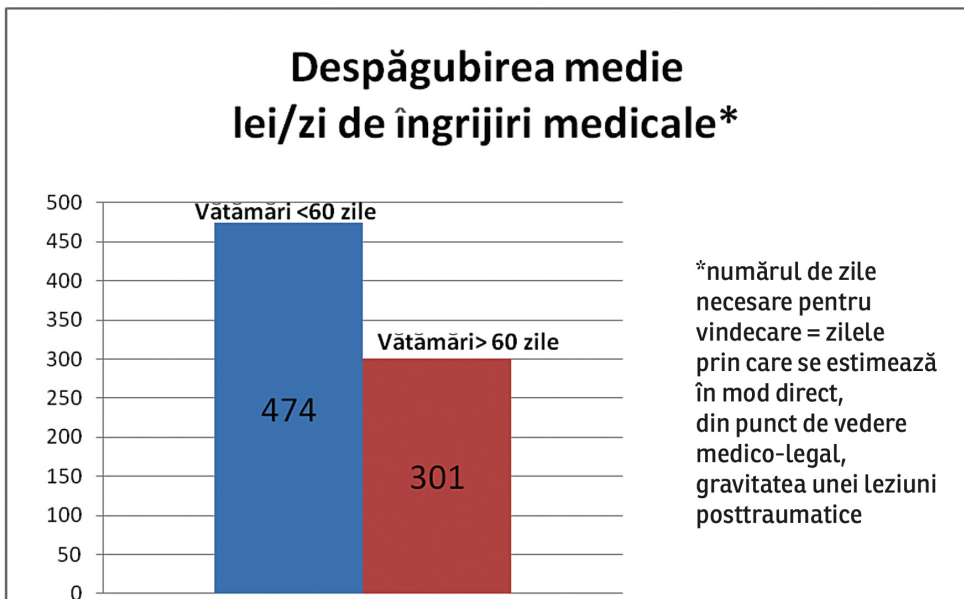
Având în vedere că în motivările hotărârilor judecătorești sunt reținute în general, cu privire la leziunile victimei, doar concluziile raportului de expertiză medico-legală, prin care sunt indicate numărul de zile de îngrijiri medicale necesare vindecării și, după caz, existența unei infirmități, pierderea unui organ sau a unei funcții, s-a considerat că studiul jurisprudenței disponibile trebuie realizat prin centralizarea datelor în raport cu acești factori generali. Ulterior, pentru o mai fină apreciere, o mai bună rafinare și individualizare a gravității diferitelor

tipuri de leziuni, rezultatele actualei cercetării statistice ar putea fi prelucrate și detaliate în cadrul unei eventuale viitoare colaborări cu Institutul Național de Medicină Legală „Mina Minovici”- INML.

În aceste condiții, s-a procedat la determinarea mediei aritmetice a rezultatelor pentru leziuni ce au necesitat mai puțin sau mai mult de 60 de zile de îngrijiri medicale, ca urmare a unor fapte produse din culpă sau cu intenție. Pragul de 60 de zile este cel prevăzut de Codul Penal pentru diferențierea infracțiunilor de vătămare corporală, respectiv de vătămare corporală gravă.

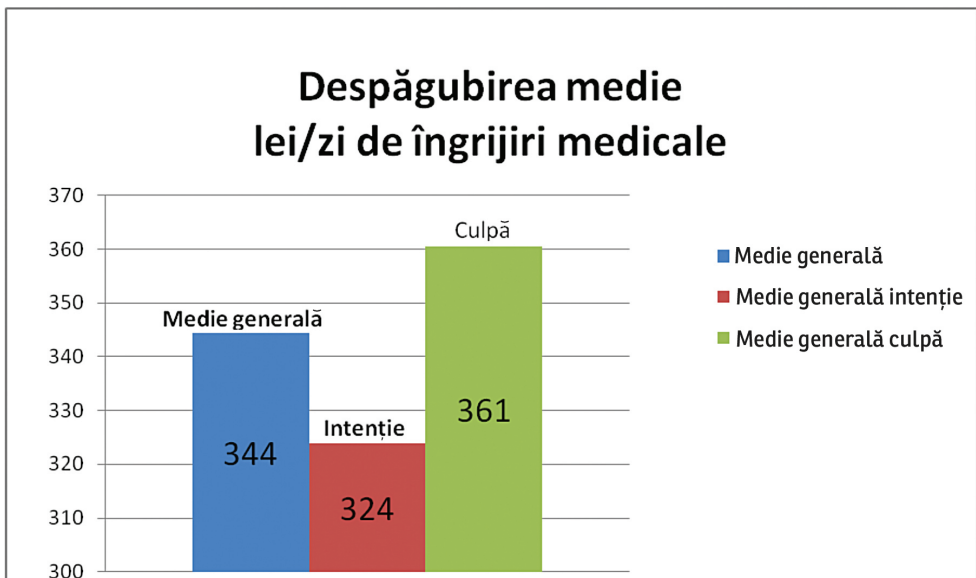
Datele obținute au fost următoarele:

- Media generală a despăgubirilor acordate pentru daune morale pentru fiecare zi de îngrijire medicală necesară vindecării este de **344 de lei/zi**;
- Pentru vătămări ce au necesitat mai puțin de 60 de zile de îngrijiri medicale, media rezultată este de **474 lei/zi**;
- Pentru vătămări ce au necesitat mai mult de 60 de zile de îngrijiri

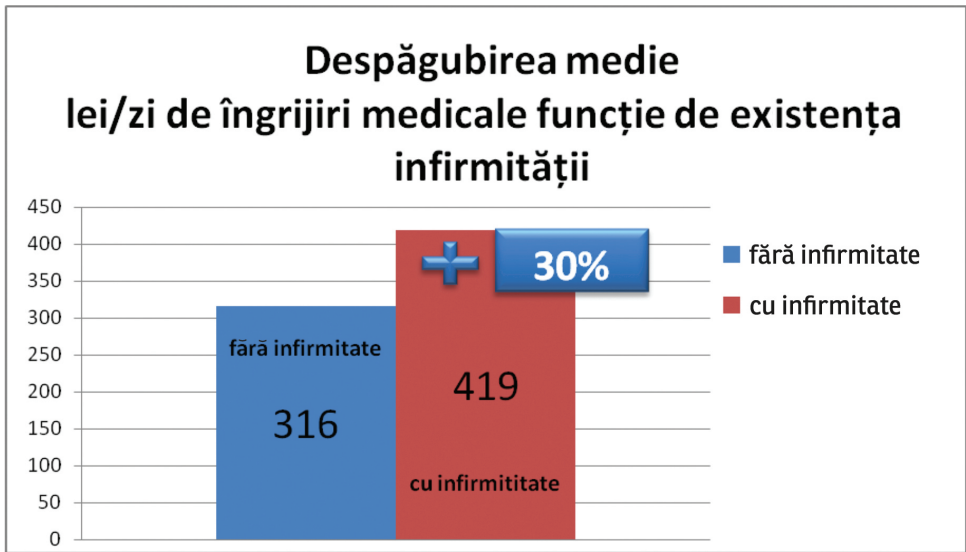
medicale, media rezultată este de **301 lei/zi**.

Totodată, mai trebuie precizat faptul că diferența care a putut fi observată în ceea ce privește cuantumul mediu al despăgubirii acordate pentru daunele morale acordate în caz de deces între fapte produse cu intenție și din culpă, poate fi constatată, în mod asemănător, și în cazul vătămărilor corporale. Astfel, pretențiile de despăgubire formulate și, implicit, despăgubirile acordate sunt într-un quantum ceva mai ridicat,

în cauzele având ca obiect fapte produse din culpă.

Un alt factor de analiză statistică important, a fost cel al leziunilor permanente posttraumatice, al invalidității. Astfel, s-a putut demonstra că despăgubirile acordate pentru fiecare zi de îngrijiri medicale, pentru cazurile în care persoana vătămată a rămas cu o invaliditate posttraumatică (*pierdere de organ/pierdere funcție*), au fost în medie cu aproape 30% mai mari decât în cazurile în care vindecarea a fost completă.

IV.2. Stabilirea sistemului de punctaj și a valorii punctului

Având în vedere numărul mare și complexitatea ridicată a suferințelor morale ce formează obiectul acestui studiu, autorii propun adoptarea unui sistem de punctaj, în formă tabelară, pentru calculul despăgubirilor cuvenite persoanelor prejudiciate. O astfel de soluție, prezintă, pe lângă transparență, obiectivitate și ușurință în aplicare, avantajul flexibilității în raport cu variația condițiilor socio-economice din România, permițând o mai bună fundamentare a compensațiilor chiar și la un anumit moment determinat, ceva mai îndepărtat în timp față de data determinării mediilor.

Ținând cont de cele de mai sus, s-a considerat că valoarea punctului trebuie raportată la *Câștigul salarial mediu net lunar, pe economie*, urmând ca numărul punctelor aferente fiecărui tip de prejudiciu moral să fie stabilit prin raportare la rezultatele obținute prin centralizarea practicii Curților de Apel din România. **La nivelul anului 2010, media Câștigul salarial mediu net lunar pe economie era de 1.407 lei.**

Astfel, pornind de la argumentele anterior menționate, convențional, s-a stabilit ca valoarea unui punct să reprezinte o zecime din cea a *Câștigului salarial mediu net lunar*, adică aproximativ 140 lei la nivelul anului 2010.

În aceste condiții, pe baza rezultatelor obținute, ar rezulta următorul punctaj:

a) În caz de deces

Nr. crt.	Relația persoanei prejudiciate în raport cu victima	Despăgubiri (lei)	Puncte	Nr. salarii medii /economie
1	Copil major (descendent de gradul I fiu/fică)	36.434	258	26
2	Copil minor (descendent de gradul I fiu/fică)	51.324	364	36
3	Frate/Soră	29.912	212	21
4	Părinte (ascendent de gradul I tată/mamă)	75.097	533	53
5	Soț/Soție	52.510	372	37

b) În caz de vătămare corporală

Nr. crt	Tipul vătămării	lei/zi de îngrijiri medicale	Puncte/zi de îngrijiri medicale
1	Cu recuperarea integrală a funcționalității	316	2
2	Cu infirmitate posttraumatică	419	3

IV.3. Studiul soluțiilor legislative ale altor state europene

Având în vedere dificultatea aprecierii unor juste compensații de ordin material pentru diversele tipuri de prejudicii nepatrimoniale suferite de persoane ca urmare a producerii accidentelor de vehicule, s-a considerat că studiul soluțiilor aplicate pentru astfel de cazuri în alte state europene ar oferi o mai bună perspectivă asupra situației actuale din România, un termen util de comparație și, poate, chiar o sursă de inspirație pentru

viitoare dezvoltări, soluții și căi de evoluție în domeniu, la nivel local.

PRACTICA EUROPEANĂ

Austria

Daune morale

A. În cazul vătămarilor corporale

Păgubitul are dreptul la daune morale nu numai în cazul comportamentului culpabil al păgubitorului, ci și pe baza răspunderii independente de culpă conform normelor de răspundere obiectivă.

În cazul vătămării corporale sau a afectării sănătății, în temeiul art. 13, pct. 4 din Legea RCA obligatorie (în Austria este Eisenbahn- und Kraftfahrzeughaftpflichtgesetz – *EKHG* - adică Legea răspunderii civile obligatorii pentru transport pe căi ferate și pentru vehicule), păgubitul trebuie să i se plătească și daune morale corespunzătoare. Același drept îi revine și în temeiul art. 1325 Cod Civil din Austria (ABGB – Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch).

Dacă păgubitul decedează în urma vătămarilor suferite, în temeiul art. 12, alin. 1, punctul 4 Legea RCA obligatorie (*EKHG*), acesta dobândește dreptul la daune morale, drept care este moștenit de urmași cu efect imediat. În temeiul art. 1325 *EKHG*, dreptul la daune morale, care are la bază răspunderea întemeiată pe culpă, trebuie însă solicitat în instanță în timpul vieții păgubitelui sau recunoscut (Curtea Supremă în Revista pentru Dreptul Transportului – Zeitschrift für Verkehrsrecht - ZVR 1982/110).

Conform jurisprudenței austriece, pentru stabilirea daunelor morale se vor avea în vedere următoarele criterii: tipul și gravitatea vătămării, intensitatea, durata și tipul durerilor, durata afectării stării de sănătate, precum și neplăcerile asociate acestora. În timp ce, în principiu, trebuie să se țină seama de gradul de culpă al păgubitorului, în temeiul art. 1034 Cod Civil, la calcularea cuantumului daunei morale trebuie avută în vedere și culpa comună a păgubitelui, prin scăderea unei anumite

cote. În acest sens, un rol important îl ocupă normele privind utilizarea centurilor de siguranță și a căștilor de protecție; dacă aceste norme nu sunt respectate, culpa comună poate fi evaluată până la 25% (Curtea Supremă în Revista pentru Dreptul Transportului - ZVR 1995/6).

Pe lângă daunele morale acordate pentru suferința fizică, acestea se acordă și pentru suferința psihică. Conform jurisprudenței recente a Curții Supreme, vătămarea corporală în sine nu constituie o condiție pentru acordarea de daune morale (ZVR 2001/33 și 2004/25). Printre aceste condiții se numără, printre altele, neplăceri cauzate de reducerea capacității de muncă sau de incapacitatea de muncă, de amputarea unui membru inferior, paralizie, dificultăți în urma pierderii unui ochi etc.

La soluționarea extrajudiciară a cererilor de daune morale, dar și în cazul acțiunilor depuse la instanțele inferioare, daunele morale sunt stabilite în expertizele medicale, în general, în funcție de cotele zilnice alocate și de durata durerilor. Durata durerilor este stabilită de specialiști în timp, ca și când durerile respective ar dura 24 de ore pe zi. Aceste cote nu sunt însă identice în întreaga Austrie (s-au stabilit sume diferite de la o curte regională la alta (Landesgerichtsbezirk – Curți de Regiune (Landuri) echivalentul din România al Curților de Apel).

De cele mai multe ori, se face distincția între patru niveluri de durere:

durere ușoară:	aproximativ	100 euro
durere medie:	aproximativ	200 euro
durere intensă:	aproximativ	300 euro
durere insuportabilă:	minimum	350 euro

În regiunea Tirol, pentru primele trei niveluri de durere, aceste cote sunt de aproximativ 110 euro, 145 euro, respectiv 180 euro. Ținând seama de aceste cote, societățile de asigurare și instanțele de judecată

acordă păgubitului o sumă paușală. În principiu, la stabilirea sumei trebuie să se țină cont de fiecare caz în parte. De cele mai multe ori, daunele morale se acordă sub formă de sumă forfetară, care în cele mai grave cazuri poate atinge o valoare de până la 300.000 euro, iar în celelalte cazuri de până la 180.000 euro (Curtea Supremă în Revista pentru Dreptul Circulației ZVR2006/157).

Despăgubirea pentru desfigurare, pentru prejudiciul estetic care poate fi solicitată în temeiul art. 13, punctul 5 și art. 1326 Cod Civil General Federal (ABGB =Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch), nu face parte din categoria daunelor morale în sens strict, decât dacă se preconizează că, în urma desfigurării, va fi afectată buna dezvoltare ulterioară a celui rănit. Desfigurarea este definită ca „modificarea majoră negativă a aspectului exterior”. Articolul 1326 Codul Civil - ABGB face în mod expres și separat referire la persoanele rănite de sex feminin. În acest context, se vor avea în vedere, printre altele, șansele reduse de a se căsători din cauza cicatricilor vizibile de la nivelul feței și de pe corp, amputarea unui membru inferior, lipsa membrilor etc. Esențial în cazul desfigurării unei persoane rănite este modificarea negativă a aspectului său general (Curtea Supremă în Revista pentru Dreptul Circulației - ZVR 1978/70).

De regulă, despăgubirea este acordată sub forma unei sume globale/paușale. Până în prezent, despăgubirile pentru cazurile de desfigurare au fost acordate în valoare de până la 30.000 euro (Curtea Supremă în Revista pentru Dreptul Circulației ZVR2006/157).

B. În caz de deces

Se acordă daune morale pentru membrii familiei, dacă în urma decesului unei rude apropiate o persoană suferă o tulburare emoțională cauzată de accident (de exemplu depresie), așa numitele daune șoc. În acest sens, durerea psihică trebuie să depășească stadiul normal/uzual al tulburărilor emoționale (Curtea Supremă în ZVR 2002/95 și 2004/86).

În conformitate cu cele mai recente decizii, instanțele tind să acorde compensații și pentru daunele morale, așa numite pentru doliu și jale/tristețe ("für den mit dem Verlust des geliebten Menschen verbundenen Gram und die Trauer"; „Gram und Trauer” este un concept/termen similar cu cel de "bereavement" folosit în Marea Britanie și Irlanda) suferite de victimele indirecte, prin decesul persoanelor iubite care au decedat într-o catastrofă, așa cum a fost de exemplu cea a trenului/telecabinei ars/arse în incendiul din tunelul ascendent al funicularului de la Kaprun (11 noiembrie 2000, catastrofă în care au murit 155 persoane) și doar atunci când decesul este ca urmare a unui accident produs cu intenție sau din culpă gravă.

Astfel, în cazul decesului unui membru al familiei, sumele acordate drept compensație pentru suferință sunt de aprox. 15.000 euro în cazul decesului unui copil sau a soțului/soției, și de aprox. 10.000 euro în cazul decesului părinților. Aceste compensații se cuvin doar în cazul culpei grave a persoanei vinovate sau a intenției acesteia.

Belgia

Daune morale

A. În cazul vătămarilor corporale

O persoană vătămată poate solicita despăgubiri în cazul unei vătămări corporale care vor fi plătite pentru daunele morale (dommage moral) suferite și care pot compensa pe lângă daunele morale pentru suferință (pretium doloris) și prejudiciile de agrement și prejudiciile estetice (dommage esthétique).

Așa numita despăgubire morală se acordă pentru toate neplăcerile obișnuite sau uzuale pe care le suferă persoana păgubită din cauza leziunilor sale, independent de vârstă sau de activitate. Pentru fiecare zi de spitalizare, în prezent, se plătesc pentru daune morale aproximativ 31 de euro și, ulterior spitalizării, între 12 euro și 25 euro pe zi de îngrijiri medicale necesare pentru vindecare.

Durerile excesive sunt compensate cu un preț al durerii (praetium doloris) suplimentar și clasificat în șapte niveluri de intensitate. Acestea se acordă pe zi, în funcție de nivelul de intensitate al durerii, despăgubirea fiind în jur de 2,50 euro. Prin urmare, pentru o lună de dureri excesive de nivel de intensitate 4, despăgubirea se va calcula astfel - 2,50 euro/zi x 4 x 30 zile = 300 euro.

Pentru incapacitatea de muncă permanentă/invaliditate permanentă, despăgubirea pentru daunele morale se acordă conform unui tabel (indicativ) care a fost elaborat de Asociația judecătorilor din tribunalele de poliție (Tribunal de Police). Conform acestui tabel, persoanele cu handicap fizic permanent primesc în funcție de procentul de invaliditate și de vârstă aproape 1.000 euro (sub zece ani) și aproximativ 310 euro (peste 75 de ani). Astfel, o persoană în vârstă de 50 de ani, cu un procent de invaliditate de 45%, a primit pentru daunele morale suferite, de la Tribunalul de Poliție (Tribunal de Police de Verviers din 13.09.2000, nr. 2000/2224) o despăgubire în valoare de 33.000 de euro.

Prejudiciile estetice produse (de exemplu, cicatrici sau arsuri) sunt evaluate de un expert medical utilizând o scală de șapte grade de severitate (1 = redus; 4 = gravitate medie; 7 = hidos, deosebit de grav). Conform unui tabel indicativ pentru instanțe, pentru prejudiciile estetice se acordă, în funcție de gravitate, sume cuprinse între aproximativ 250 euro și 62.000 euro. La data de 22.02.2001, Tribunalul de Poliție Lüttich a acordat unei fete, în vârstă de 16 ani, suma de 18.600 euro pentru cicatrici severe la nivelul feței.

Pentru prejudiciile de agrement (de exemplu, incapacitatea de a practica sporturi sau afectarea funcției gustative) se acordă sume suplimentare, cum ar fi, de exemplu, pentru incapacitatea de a mai juca fotbal (Tribunalul de Primă Instanță Eupen din data de 17.12.2001 - 2.500 euro). În cazul daunelor afective sau sexuale, pot exista și alte situații în care pot fi acordate daune pentru prejudiciul de agrement.

De cele mai multe ori, este recunoscut și un certificat medical din

străinătate pentru confirmarea rănilor suferite. Acesta trebuie să ofere informații despre tipul și amploarea leziunilor, despre procesul de vindecare, precum și despre durata și gradul incapacității de muncă. Având în vedere că în Belgia evaluarea și calcularea daunelor morale și a despăgubirilor de invaliditate sunt extrem de diferite, în măsura posibilităților, ar trebui să se prezinte un certificat medical belgian pentru a se beneficia de daunele morale corespunzătoare.

B. În caz de deces

Daunele morale pentru urmași se acordă rudelor apropiate ale victimelor accidentelor. Quantumul daunelor morale este stabilit în funcție de gradul de rudenie și depinde parțial și de faptul dacă persoana care solicită despăgubiri locuia sau nu în aceeași casă cu persoana decedată. Conform unui tabel – tot indicativ – pentru pierderea soțului/soției sau a partenerului/parteneriei de viață se plătește o sumă de aproximativ 10.000 euro, pentru decesul unui copil se plătește aceeași sumă, pentru decesul unui părinte aproximativ 7.400 euro, pentru pierderea fraților/surorilor aproximativ 2.500 euro. Instanțele pot acorda însă și alte sume cu titlu de compensație pentru daunele morale. De exemplu, Tribunalul de Poliție din Nivelles, printr-o sentință din data de 04.04.2000 (EPC III, Nivelles pag. 1), a acordat părinților 25.000 euro pentru decesul unicului lor copil.

Cehia

Daune Morale

A. În caz de vătămare corporală

Partea păgubită, vătămată corporal, poate solicita compensarea pentru durere și suferință (pain and suffering), doar în cazul în care vătămrile corporale suferite nu sunt minore.

În cazul unei dizabilități permanente, persoanei vătămate i se va plăti o compensație și pentru faptul că aceasta nu mai poate participa la viața socială la fel ca înainte de producerea accidentului.

Nu este necesar ca daunele morale să fie cauzate din culpă. Compensația este calculată pe baza unui sistem tabelar, unde suma totală este evaluată în puncte. Un punct are, în prezent, valoarea de 120 CZK (CZK = coroană cehească), ceea ce echivalează cu aproape 5 euro per punct. Dacă sumele calculate în baza sistemului tabelar, prin evaluarea în puncte, realizată de către un medic, sunt considerate insuficiente, atunci doar instanța poate acorda sume mai mari și doar în cazuri excepționale, justificate. Daunele morale se cuvin doar victimei directe, adică doar persoanei vătămate, ele nefiind transmisibile și, prin urmare, nu pot fi moștenite.

B. În caz de deces

Persoanelor apropiate supraviețuitoare li se poate acorda o despăgubire/o compensare fixă printr-o sumă forfetară pentru daunele nepatrimoniale. În ceea ce privește compensația pentru daunele morale suferite de victimele indirecte în caz de deces, pentru accidentele produse după data de 01 mai 2004, sumele ce pot fi acordate sunt prevăzute și strict reglementate în Codul Civil. Sumele acordate victimelor indirecte în caz de deces pornesc de la 85.000 CZK (cca. 3.300 euro) în cazul pierderii unui copil conceput și încă nenăscut și pot ajunge până la 240.000 CZK (cca. 9.200 euro), în cazul decesului unei persoane născute.

Legea din Cehia specifică exact și limitativ persoanele îndreptățite la compensație pentru daunele morale/nepatrimoniale în caz de deces. Astfel, daunele morale pentru victimele indirecte acceptate, în funcție de relația acestora cu persoana decedată, sunt următoarele: soț/soție 9.200 euro, copil 9.200 euro, fiecare părinte 9.200 euro (în cazul decesului unui copil născut) și 3.300 euro în caz de pierdere/deces al unui copil conceput și încă nenăscut, 6.700 euro fiecărei surori/fiecărui frate și 9.200 euro fiecărei persoane care a trăit în uniune consensuală (concubinaj) cu persoana decedată, la momentul producerii accidentului care a cauzat decesul.

NOTĂ. Cursul oficial de schimb 1 euro = aprox. 26 coroane cehești, în luna decembrie 2011.

Danemarca

Daune morale

A. În cazul vătămărilor corporale

În prezent, daunele morale sunt reglementate în art. 3 al Legii de despăgubire (Schadenersatzgesetz = compensation law). Până în urmă cu câțiva ani, daunele morale pentru leziunile limitate în timp erau evaluate în funcție de situația persoanei accidentate, dacă aceasta a necesitat repaus la pat (în acest caz, acesteia îi era acordată o despăgubire pentru suferință/daune morale într-o sumă paușală de 170 de coroane pe zi, la nivelul anilor 2006 și 2007, și de 160 de coroane pe zi, adică aproximativ 22 euro/zi, la nivelul anului 2008) sau dacă aceasta a fost vătămată fără a necesita repaus la pat (în acest caz, acesteia i se acordau 80 de coroane, adică aproximativ 11 euro pe zi de îngrijire medicală). **În prezent, în baza legii, se acordă daune morale de 150 de coroane (aproximativ 20 euro) pe zi de îngrijiri medicale, fără a mai exista alte diferențieri. Limita maximă a daunelor morale acordate este de 57.500 de coroane (aproximativ 7.700 euro).**

În cazul vătămărilor corporale permanente, pentru calcularea daunelor morale sunt determinante criteriile precum tipul leziunii, întinderea daunei și afectarea vieții personale. **Despăgubirea maximă posibilă sub forma unei sume totale/paușale este în acest caz de 317.500 de coroane (aproximativ 43.000 euro), iar în cazuri excepționale cu până la 20% mai mult, prin urmare de maxim 51.500 euro.**

B. În caz de deces

Victimelor indirecte, adică persoanelor apropiate supraviețuitoare, nu li se acordă daune morale în urma decesului unei persoane/rude apropiate.

Elveția

Daune morale

A. În cazul vătămarilor corporale

În cazul vătămarilor corporale, persoanele prejudiciate în urma unui accident au dreptul la o sumă de bani corespunzătoare cu titlu de reparație (daune morale). Această prevedere rezultă din art. 47 OR la care face trimitere art. 62, alin. 1 SVG. Conform jurisprudenței Tribunalului Federal, și rudele persoanelor grav rănite pot revendica, în principiu, dreptul la reparație, BGE 112 II 220.

Culpa păgubitorului nu reprezintă o condiție de bază pentru recunoașterea dreptului la daune morale, nici conform Legii privind daunele din accidente rutiere, nici conform Hotărârii Curții Federale de Justiție - BGE 96 II 234 (BGE=Bundesgerichtsentscheid 96 II 234). Prin urmare, reparația/despăgubirea se acordă și în contextul răspunderii obiective. Culpa gravă a păgubitorului poate duce însă la creșterea cuantumului compensației, de exemplu în cazul conducerii sub influența băuturilor alcoolice cu depășirea limitei maxime admise de viteză.

Culpa preponderentă a persoanei vătămate nu exclude dreptul la daune morale. Mai mult, păgubitul beneficiază și în acest caz de o despăgubire proporțională. În cazul culpei comune egale, Tribunalul Federal a acordat o reparație redusă (BGE 102 II 18). Se poate opera o astfel de reducere și în cazul accidentelor produse între rude sau pe parcursul unei călătorii de plăcere. La stabilirea cuantumului se ține seama de raporturile economice dintre păgubitor și păgubit.

Cuquantumul daunelor morale în cazul vătămarilor corporale depinde, printre altele, de tipul, gravitatea și amploarea vătămării, de existența unei pagube permanente, de durata incapacității de muncă și de tratamentul staționar, de intensitatea durerilor, de numărul de internări în spital, de necesitatea bandajelor sau a cârjelor, de vârstă, de sex (în special în cazul desfigurărilor, a prejudiciilor estetice), de

afectarea capacității de a practica sporturi sau de a participa la alte activități de recreere.

Sumele aferente despăgubirilor sunt în general substanțial mai mici decât daunele morale acordate de exemplu în Germania. **Între timp, acestea ajung totuși până la maxim 200.000 de franci elvețieni pentru cazurile de vătămare deosebit de gravă sau pentru invaliditate permanentă.**

B. În caz de deces

În cazul decesului survenit în urma unui accident rutier, rudele apropiate ale decedatului au de asemenea dreptul la o compensație conform art. 47 din Dreptul Obligațiilor (Obligationsrecht). Pentru stabilirea cuantumului daunelor morale se ține seama, în special, de gradul de apropiere, a relației personale dintre decedat și solicitantul supraviețuitor. **Conform jurisprudenței, soților li se acordă cele mai mari sume.** De asemenea, copiii beneficiază de daune morale în cazul decesului părinților, în anumite situații logodnicul/logodnica sau partenerul de viață și, mai rar, frații/surorile sau alte rude. Se ține seama în acest context de culpa păgubitorului, de intensitatea suferinței psihice a rudelor supraviețuitoare și de efectele acestora. **În anumite cazuri, se acordă sume de până la 50.000 de franci elvețieni. Rudele apropiate ale celor grav vătămăți beneficiază compensații al căror quantum se încadrează până la 40.000 de franci elvețieni.**

Jurisprudența în materie de daune morale nu este uniformă la nivel federal. Există diferențe semnificative de la un canton la altul. Dreptul la daune morale poate fi exercitat numai dacă există vătămări corporale semnificative și este necesar să se poată stabili afectarea persoanei vătămăte.

Dreptul la daune morale poate fi moștenit dacă persoana îndreptățită și-a exprimat voința de a solicita despăgubiri cât încă mai era în viață. Acest drept poate fi transmis, potrivit Deciziei Curții Supreme Federale - BGE 81 II 390 - Bundesgerichtsentscheidung 81 II 390.

Finlanda

Daune morale

A. În cazul vătămarilor corporale

Condiția pentru existența unui drept la daune morale este producerea unei vătămări corporale din culpă. În cazul unor invalidități permanente se acordă despăgubire și pentru daunele morale ca urmare a pierderii calității vieții (allgemeine Lebenserschwerisse tradus mot a mot ar fi înrăutățirea/îngreunarea generală a vieții, ceea ce tradus și adaptat considerăm că înseamnă, mai degrabă, pierderea calității vieții).

Conform Legii asigurării de răspundere civilă auto, comitetul finlandez pentru daune produse în urma accidentelor rutiere stabilește valori de referință pentru evaluarea daunelor morale, care au însă caracter indicativ/orientativ. Printre altele, se au în vedere următoarele criterii: tipul și amploarea leziunilor, durata tratamentului, limitarea capacității de muncă și daunele/vătămarile permanente. În principiu, atât societățile de asigurări cât și instanțele judecătorești respectă catalogul de norme elaborat de comitetul pentru daune produse în urma accidentelor rutiere. Conform acestui catalog, se acordă despăgubiri pornind de la aproximativ 200 euro pentru vătămarile ușoare (până la o săptămână de spitalizare respectiv până la șase săptămâni de incapacitate de muncă), acestea ajungând până la aproximativ 17.000 euro pentru vătămări corporale grave (tratament în regim staționar de peste opt săptămâni, incapacitate de muncă de aproximativ un an). Pentru handicapul sever rămas în urma accidentului, se acordă despăgubiri pornind de la 17.000 euro. Pentru invaliditatea permanentă, se utilizează un tabel cu 20 de categorii de daune/invalidități. În categoria 1, persoanele cu vârsta de peste 18 ani primesc 2.890 euro, iar în categoria 20 acestea primesc 86.700 euro.

B. În caz de deces

Începând cu data de 01.01.2006, în caz de deces, membrii apropiați ai familiei persoanei decedate pot solicita daune morale doar atunci când daunele au fost produse ca urmare a unui accident produs din „culpă gravă”.

Franța

Daune morale

A. În cazul vătămarilor corporale

În locul compensației pașale a daunelor morale, care se acordă în mod obișnuit în multe alte țări, legislația franceză prevede mai multe categorii/tipuri de prejudicii nonpatrimoniale. În general, despăgubirile plătite în Franța pentru vătămarile corporale sunt în medie mai mari, în anumite cazuri chiar mult mai mari, decât în alte țări. O dezbateră și o argumentare fundamentată cu obiectivul de a epuiza posibilitățile rezultate din legislația franceză presupun cunoașterea aprofundată a particularităților legislației și practicii judiciare franceze.

Se fac următoarele distincții:

Se poate solicita o așa numită *pretium doloris* ca despăgubire pentru suferința îndurată (*souffrances endurées*). Pentru determinarea sumei aferente daunelor morale se ține seama de intensitatea și de durata suferinței. Clasificarea acesteia se face aplicând un sistem cu opt trepte de la „foarte ușoară” până la „excepțională”, iar sistemul respectiv de despăgubiri este numerotat numai până la 7 (foarte important). Exemple pentru treapta 1: aproximativ 750 – 1.500 euro; treapta a 4-a: 4.500 – 9.000 euro; treapta a 7-a: 30.000 – 60.000 euro (de ex. baremul indicativ de despăgubiri acordate de Curțile de Apel AGEN, ANGERS, BORDEAUX, LIMOGES, PAU, POITIERS și TOULOUSE

- **Foarte ușoare** (1/7) până la 1.500 euro;
- **Ușoare** (2/7) de la 1.500 la 3.000 euro;
- **Moderate** (3/7) de la 3.000 la 6.000 euro;
- **Medii** (4/7) de la 6.000 la 10.000 euro;
- **Importante** (5/7) de la 10.000 la 25.000 euro;
- **Grave** (6/7) de la 20.000 la 30.000 euro;
- **Foarte grave** (7/7) 30.000 euro și mai mult decât atât).

În cazul vătămarilor corporale grave, compensația corectă necesită, în principiu, expertiza și evaluarea efectuate de către un medic francez care este familiarizat cu criteriile de evaluare aplicabile în Franța. În cazul acțiunilor pentru despăgubire introduse în Franța, instanțele solicită întotdeauna acest lucru (chiar și în cazul vătămarilor ușoare). Dacă asiguratorul francez se declară nemulțumit cu expertiza efectuată de un medic din altă țară și dacă datele din avizul său nu corespund criteriilor franceze de evaluare, atunci se va proceda la un tip de adaptare la dreptul francez. În comparație cu o expertiză franceză directă, aceasta poate duce la o ușoară dezavantajare a persoanei păgubite, vătămate corporal.

Se acordă despăgubire pentru prejudiciul estetic (*préjudice esthétique*) dacă în urma accidentului au rămas de exemplu cicatrici sau alte urme vizibile. Acestea sunt clasificate în funcție de gravitate, mai exact de la „foarte ușor” până la „foarte grav”; în plus, se ține seama de factori precum vârstă, sex, meserie, starea civilă. De exemplu, despăgubirile acordate pentru desfigurarea unei tinere necăsătorite vor fi mai mari decât cele acordate unei femei ceva mai în vârstă.

Se acordă despăgubire pentru prejudiciul de agrement (*préjudice d'agrément*) dacă persoana vătămată nu se mai poate bucura, în urma unui accident, de anumite hobby-uri și activități (sport, muzică, artă etc) la fel ca înainte de producerea accidentului. O poziție specială în cadrul prejudiciului de agrement - „*préjudice d'agrément*” este reprezentată de o despăgubire specială pentru afectarea vieții sexuale (*préjudice sexuel*).

Se acordă o despăgubire până la însănătoșire și pentru „suferința psihică” îndurată în viața de zi cu zi în afara exercitării profesiei, în cazuri de incapacitate de muncă temporară - totală sau parțială.

În cazul accidentelor care nu se soldează cu deces, dar care se soldează cu consecințe deosebit de grave asupra sănătății victimei, membrii apropiați ai familiei, rudele apropiate pot solicita acordarea unor daune morale, o despăgubire pentru inconveniente apărute în propria lor viață.

B. În caz de deces

În cazul accidentelor care se soldează cu deces, rudele apropiate ale decedatului au dreptul la daune morale pentru prejudiciul produs acestora în urma pierderii suferite (daune morale pentru rude = dommage moral). Cuantumul despăgubirii se orientează în funcție de gradul de rudenie și, parțial, în funcție de vârsta celor rămași, persoanelor vătămate indirect – denumite și victime indirecte, victime mediate sau victime prin ricoșeu.

De ex. baremul indicativ de despăgubiri acordate de Curțile de Apel AGEN, ANGERS, BORDEAUX, LIMOGES, PAU, POITIERS și TOULOUSE pentru prejudicii pentru victimele indirecte/mediate – victime prin ricoșeu – în caz de deces:

Daune soț/soție (sau concubin) în caz de deces	20.000 € - 25.000 €
Daune copil – deces părinte	
- copil minor	20.000 € - 25.000 €
- copil minor care are un singur părinte	coeficient de majorare 40% - 60%
- copil major cu același domiciliu	15.000 € - 17.000 €
- copil major cu alt domiciliu	11.000 € - 13.000 €
Daune părinte – deces copil	
- locuiau împreună	20.000 € - 25.000 €
- nu locuiau împreună	13.000 € - 18.000 €
Daune frați/surori	
- locuiau împreună	9.000 € - 12.000 €
- nu locuiau împreună	6.000 € - 9.000 €
Daune bunic - deces nepot	
- locuiau împreună	11.000 € - 14.000 €
- nu locuiau împreună	7.000 € - 10.000 €
Daune nepot - deces bunic	
- locuiau împreună	11.000 € - 14.000 €
- nu locuiau împreună	7.000 € - 10.000 €

Germania

Daune morale

A. În caz de vătămări corporale

În sistemul juridic german, despăgubirea pentru daunele morale nu reprezintă regula, ci mai degrabă excepția.

Despăgubirea pentru daunele morale rezultate din vătămarea corporală este prevăzută prin lege, și anume în art. 253 alin. 2 din Codul Civil German și în diferite prevederi specifice, cum ar fi art. 11 din Legea privind traficul rutier –StVG (StVG–Straßenverkehrsgesetz – corespondentul la noi ar fi Legea Circulației Rutiere).

Faptul că despăgubirea pentru daune morale este o excepție de la regulă explică poate mai bine de ce instanțele de judecată sunt, în general, reticente să acorde despăgubire pentru daune ce nu constau în prejudicii de ordin material ca urmare a vătămărilor sau decesului unor persoane.

Un exemplu de interpretare restrictivă a prevederilor legale relevante de către instanțe este cel al Curții Federale de Justiție care a dispus că unui reclamant i se poate refuza despăgubirea pentru daune morale dacă vătămarea corporală pe care se bazează pretenția poate fi considerată minoră/neglijabilă. Această limitare a fost discutată în 2002 în contextul reformei legii privind daunele, dar pe care nici Codul Civil German, nici alte legi speciale nu o prevăd.

Mai mult, Curtea Federală de Justiție a dispus, de exemplu, să nu fie acordată nici despăgubirea pentru timpul pierdut și neplăcerile cauzate de depunerea unei cereri de despăgubire.

De remarcat însă faptul că reticența generală a instanțelor de a acorda reclamanților despăgubire pentru daune morale a influențat jurisprudența și în ceea ce privește problematica legată de dreptul reclamantului de a solicita daune morale ce decurg din pierderea sau vătămarea unei persoane apropiate.

Dreptul de a solicita compensarea daunelor morale este prevăzut

în art. 11 StVG (Strassenverkehrsgesetz - Legea circulației rutiere și art. 253 BGB Codul Civil Federal (BGB–Bundesgesetzbuch). Potrivit acestora poate fi solicitată o compensație modică/rezonabilă în bani (termenul din alin 2 art. 253 Codul Civil Federal din Germania este "*billige Entschädigung in Geld*", care tradus mot a mot ar însemna "o despăgubire *ieftină* în bani") și pentru acele daune care nu sunt de natură patrimonială.

Potrivit legislației germane daunele morale sunt o chestiune strict personală, prin urmare pot fi solicitate doar de către victima directă și pot fi acordate doar acesteia.

Criteriile avute în vedere pentru determinarea compensațiilor pentru daunele morale, suferința ca urmare a vătămărilor corporale sunt gravitatea vătămării, perioada tratamentului, intensitatea și durata durerii/suferinței și gradul de afectare permanentă a calității vieții. În afara acestor criterii, mai pot fi avute în vedere vârsta persoanei vătămate, întinderea culpei persoanei vinovate și a celei vătămate.

Potrivit jurisprudenței, ca regulă generală, daunele morale se plătesc o singură dată, printr-o singură sumă globală. În cazuri cu totul excepționale, de vătămări foarte grave care au urmări din cele mai grave și permanente, se poate acorda o parte din compensația pentru daune morale sub forma unei rente.

În practica de evaluare a compensațiilor pentru daune morale suferite se folosesc colecții tabelare ale unor hotărâri judecătorești care conduc la o practică foarte unitară, asemănătoare atât în ceea ce privește stabilirea/regularizarea acestora pe cale amiabilă, cât și pe cale judecătorească.

Motivul principal al omogenității sumelor acordate este acela că marea majoritate a instanțelor consultă tabelele cu sumele de despăgubire acordate în cazuri similare. Aceste tabele reprezintă compilații ale numeroaselor sentințe ale instanțelor de fond și de apel, editate de autori particulari. **Tabelul cel mai utilizat este cel editat de trei autori,**

Hacks, Ring și Böhm. Acest tabel este structurat pe sumele acordate, de la cea mai mică la cea mai mare valoare. În plus, prezintă un index ce corelează sentințele relevante cu diferite tipuri de vătămări și măsura în care instanța a luat în considerare culpa concurentă a reclamantului. Sentințele enumerate în tabelele menționate sunt puse, de regulă, la dispoziția autorilor de către avocații ce reprezintă una dintre părțile din proces, dar uneori și de către instanțe. Numele beneficiarilor sunt scoase din text pentru protejarea datelor cu caracter personal. Consultarea tabelelor cel mai utilizate vine în ajutorul părților de a-și evalua poziția, fie într-un proces, fie într-o negociere extrajudiciară. Drept urmare, într-un mare număr de cazuri se recomandă și se ajunge la soluționarea pe cale amiabilă.

B. În caz de deces

Spre deosebire de alte sisteme juridice europene, șocul în sine cauzat de pierderea sau vătămarea unei persoane apropiate nu acordă în mod automat dreptul reclamantului la despăgubire pentru daune morale. Aceasta înseamnă că dacă suferința nu depășește în mod considerabil nivelul disconfortului obișnuit într-o situație similară, nu se va acorda nici o despăgubire pentru daune morale (Schmerzensgeld – bani pentru durere/suferință/prețul durerii – pretium doloris).

Chiar dacă daunele morale depășesc în mod considerabil nivelul menționat de disconfort uzual/normal în astfel de împrejurări și determină apariția unei afecțiuni fizice proprii care, conform prevederilor legale relevante dau dreptul reclamantului, în general, de a solicita despăgubire, se aplică două limitări suplimentare:

Despăgubirea se va acorda numai dacă relația dintre reclamant și persoana decedată sau vătămată este suficient de apropiată și dacă evenimentul ce a creat șocul este suficient de grav. În cazurile de deces, se impune o condiție suplimentară pentru ca despăgubirea pentru daune morale (așa-numitele daune șoc) să fie acordată, și anume ca decesul să fi fost perceput/trăit psiho-senzorial direct de către

persoana apropiată care solicită despăgubiri ca urmare a decesului unei persoane apropiate.

Dacă aceste condiții sunt întrunite, valoarea despăgubirii variază între 3.000 și 15.000 euro. Astfel, de exemplu, în 1993, Tribunalul din Heilbronn a acordat unei mame, forțată să privească cum fata sa în vârstă de 17 ani era înjunghiată mortal de un admirator dezamăgit, o despăgubire în valoare de 5.000 mărci germane (DM), echivalentul de azi a 7.000 DM ceea ce înseamnă aproximativ 3.500 euro.

Pe de altă parte, în anul 2004, Tribunalul din Frankfurt a acordat unui soț care și-a văzut soția omorâtă într-un accident de tren o despăgubire pentru daune morale în valoare de 15.000 euro.

În principiu, soțului/soției și rudelor supraviețuitoare nu li se acordă daune morale în urma decesului soției/soțului sau a altei rude apropiate. Dreptul la daune morale este considerat un drept strict personal. De aceea, se acordă despăgubiri doar pentru așa numitele daune-șoc (daune prin ricoșeu), dacă în urma unui accident s-a produs o daună psihică gravă (de exemplu trauma unei mame care a asistat neputincioasă la decesului copilului său). Practic, în astfel de situații nu se mai poate vorbi despre persoane indirect păgubite – victime indirecte/mediate, prin așa numite daune prin ricoșeu, ci mai degrabă se poate vorbi de o suferință proprie/personală a persoanei respective. În cazul mamei, din exemplul de mai sus, suferința i-a provocat acesteia o îmbolnăvire demonstrabilă, determinabilă prin expertize medicale de specialitate – expertize medico legale. Problematika daunelor morale în caz de deces pentru victimele indirecte, pentru așa numitul prejudiciu prin ricoșeu, este tratată în Germania foarte asemănător cu tratamentul din Olanda și din majoritatea țărilor nordice/scandinave.

Grecia

Daune morale

A. În cazul vătămărilor corporale

Baza legală de acordare a daunelor morale, care se acordă destul de rar în cuantumul corespunzător în afara instanței, este art. 932 din Codul Civil. Despăgubirea pentru daunele morale suferite se cuvine atât în cazurile de vătămări produse din culpă, cât și din răspunderea obiectivă. Criteriile privind stabilirea cuantumului daunelor morale sunt printre altele tipul și amploarea leziunilor, durata tratamentului necesar vindecării și durata incapacității de muncă, vârsta păgubitului, gradul de vinovăție, precum și relațiile economice și sociale ale păgubitorului și păgubitului. După caz, se poate ține seama și de o eventuală invaliditate permanentă sau de un eventual prejudiciu estetic.

În principiu, pentru vătămările ușoare nu se acordă daune morale. Pentru vătămările corporale grave, sumele de despăgubire sunt relativ reduse în comparație cu alte țări, chiar dacă jurisprudența din ultimii ani pare să fi devenit ceva mai generoasă. În prezent, sumele maxime acordate nu depășesc 75.000 euro.

B. În caz de deces

În cazul decesului unor persoane apropiate, instanța poate acorda daune morale rudelor, persoanelor apropiate care suferă ca urmare a decesului. În temeiul art. 1537, 1555 Cod Civil, dreptul la compensarea daunelor morale îl au următoarele persoane: soții, copiii, bunicii și frații/surorile și doar în anumite condiții și soții/soțiile fraților/surorilor (cumnații) și frații/surorile părinților (unchii). Pentru stabilirea cuantumului despăgubirii pentru suferință sunt decisive, pe lângă gradul de rudenie și vârsta celui decedat și a celui care solicită despăgubirea, și legăturile personale, afective dintre cei doi.

Marea Britanie

Daune morale

A. În cazul vătămarilor corporale

Daune morale, în sensul larg, se acordă atât pentru durerea și suferința pricinuită (și pentru cea viitoare) – pain and suffering, cât și pentru prejudiciul de agrement (loss of amenities) și, dacă este cazul, pentru reducerea speranței de viață (loss of expectation of life).

La evaluarea despăgubirii pentru durere și suferință în caz de vătămare corporală se ține seama de tipul și de amploarea vătămarilor, de intensitatea durerilor, de durata tratamentului necesar pentru vindecare, cât și de daunele/vătămarile permanente previzibile. Quantumul despăgubirii pentru prejudiciul de agrement poate depinde, de exemplu, de afectarea posibilității desfășurării activităților sociale sau sportive, de diminuarea șanselor de căsătorie din cauza desfigurării suferite sau de alte criterii similare. La calcularea prejudiciului pentru scurtarea speranței de viață sunt determinante, printre altele, vârsta păgubitului, gravitatea leziunilor suferite și activitatea sa profesională.

B. În caz de deces

Membrilor apropiați ai familiei unei persoane direct păgubite/adică decedate din cauza leziunilor suferite într-un accident li se poate acorda o despăgubire stabilită prin lege (așa numita despăgubire de doliu, denumită "bereavement"). Pentru văduva sau pentru văduvul unui soț/unei soții decedat/e sau pentru părinți unor copii încă necăsătoriți cu vârsta de până în 18 ani, care până la accident aveau același domiciliu cu persoana decedată, se acordă o despăgubire pașală de 10.000 de lire sterline (Fatal Accident Act 1976 și Law Reform Act 1934). Suma pașală de 10.000 de lire sterline se acordă o singură dată, global/pașal, ca despăgubire pentru suferința tuturor persoanelor apropiate și nu fiecărei persoane în parte, individual. De exemplu, în cazul decesului soțului, soția și toți copiii minori care trăiau împreună cu persoana

decedată primesc toți împreună o singură sumă pașală de 10.000 lire sterline (echivalentul a 12.000 euro). În acest caz, alte rude sau afini, cum ar fi părinții sau frații, copii majori etc ai persoanei decedate nu mai au dreptul la alte despăgubiri cu titlu de daune morale.

Italia

Daune morale

A. În cazul vătămarilor corporale

Pentru compensarea prejudiciului moral, legislația italiană face distincție între daune morale (*danno morale*) și daune biologice (*danno biologico*). În temeiul art. 2059 Cod civil, se acordă dreptul la compensarea daunelor morale ca o formă de *praetium doloris*, dacă acțiunea prejudiciabilă este o faptă penală (de exemplu vătămare corporală din culpă). Conform jurisprudenței celor mai înalte instanțe, această condiție pierde din importanță (hotărârile ICCJ nr. 8827/2003 și 8828/2003). De asemenea, nu mai este necesară depunerea unei plângeri penale de către partea vătămată sau de o hotărâre judecătorească definitivă pronunțată împotriva făptuitorului/păgubitorului pentru a putea fi solicitate daune morale. Despăgubirea care urmează a fi acordată are rolul unei reparații morale pentru neplăcerile suferite în urma durerii, șocului sau a neplăcerilor psihice.

Cuantumul daunelor morale este evaluat în funcție de următoarele criterii: tipul și amploarea leziunilor suferite, durata tratamentului de recuperare, gradul eventualelor daune fizice permanente (de exemplu desfigurarea ca urmare a cicatricilor la nivelul feței, șanse de căsătorie diminuate, afectarea capacității de a lua parte la viața socială, suferință psihică ca urmare a decesului unei rude apropiate suferit în urma unui accident). Evaluarea se realizează conform unei decizii judecătorești echitabile, respectiv în funcție de așa numitele puncte de invaliditate care sunt multiplicare cu o sumă în euro, în funcție de vârsta păgubitorului. O categorie aparte este reprezentată de daunele biologice (*danno*

biologico) sau daunele aduse sănătății (danno alla salute) prevăzute în art. 2043 Cod civil. Acest concept dezvoltat de jurisprudență și recunoscut atât de Curtea constituțională (hotărârea nr. 184/1986) cât și de Curtea de casație (hotărârile nr. 2396 din 06.04.1983 și nr. 3025 din 17.05.1985) are la baza considerația potrivit căreia integritatea corporală este garantată conform dreptului constituțional, iar vătămarea corporală în sine trebuie despăgubită. Acest concept de daune biologice (danno biologico) este definit ca pierderea sănătății și a bunăstării, respectiv ca pagubă rămasă persoanei vătămate după compensarea cheltuielilor de reabilitare, a pierderii veniturilor și a daunelor morale. Daunele biologice sunt împărțite în daune temporare (temporaneo) și permanente (permanente). Daunele biologice sunt compensate chiar și în cazul răspunderii obiective, adică în absența unei fapte ilicite. Acestea sunt recunoscute prin Legea nr. 57/2001 și pentru atingerile minore aduse persoanelor.

Pentru calcularea daunelor biologice temporare sau provizorii se ține seama de perioada cuprinsă între data producerii accidentului și data reabilitării și, în temeiul art. 5, alin. 2 din Legea nr. 57/2001, se plătește o sumă zilnică de până la 36,15 euro, în funcție de gradul de afectare. În temeiul Legii nr. 57/2001, pentru daunele biologice permanente se utilizează o formulă de calcul unitară, respectiv un tabel de evaluare în cazul vătămarilor minore cu până la 9% invaliditate. Pentru vătămarile grave și afectarea calității vieții în procent mai mare de 9%, daunele biologice se calculează conform tabelelor de despăgubire ale diferitelor Curți de Apel. Art. 138 din noua Lege privind asigurările, Legea nr. 209/2005, a lăsat în seama ministerelor competente întocmirea unui tabel de despăgubire a daunelor valabil în întreaga Italie. În prezent, pentru evaluarea daunelor morale multe instanțe din Italia, urmare a unei hotărâri a unei secții din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție (Corte Suprema di Cassazione), utilizează, sau mai bine spus ar trebui să utilizeze, doar tabelul întocmit și actualizat periodic de Tribunalul din Milano.

B. În caz de deces

În caz de deces și în situații excepționale chiar și în cazul vătămarilor corporale grave, rudele apropiate au dreptul la compensarea daunelor morale (daune morale pentru rudele apropiate).

Conform unei decizii a unei secții din ICCJ, tabelele Tribunalului din Milano ar trebui aplicate de către toate instanțele din Italia.

Tabelul de despăgubiri pentru daunele morale în caz de deces în conformitate cu jurisprudența Tribunalului din Milano este *Observatorul pentru justiție civilă din Milano – Noile tabele 2011 pentru lichidarea prejudiciilor nepatrimoniale rezultate din afectarea integrității psiho-fizice și din pierderea – afectarea gravă a raportului de rudenie*.

În urma recunoașterii valorii de plată efectivă a despăgubirilor realizată de Tribunalul din Milano, *Observatorul* propune și o adaptare a valorilor aferente sumelor plătite ca despăgubiri pentru prejudiciul nepatrimonial rezultat din pierderea relației de rudenie conform tabelului următor (în care a fost introdus și cazul bunicului care-și pierde nepotul), care permite să se țină cont de toate împrejurările cazului concret (care pot fi exemplificate prin supraviețuirea sau nu a altor rude, prin conviețuirea sau nu alături de aceștia, prin calitatea și intensitatea relației afective din cadrul familiei rămase, prin calitatea și intensitatea relației afective care caracterizează relația de rudenie cu persoana pierdută/decedată).

Reevaluare 2011 Prejudiciu nepatrimonial în urma decesului unei rude		
	de la	la
În favoarea fiecărui părinte pentru decesul unui copil	154.350 €	308.700 €
În favoarea fiecărui copil pentru moartea unui părinte	154.350 €	308.700 €
În favoarea soțului (neseparat) sau a concubinului supraviețuitor	154.350 €	308.700 €
În favoarea fratelui pentru decesul unui frate	22.340 €	134.040 €
În favoarea bunicului pentru moartea unui nepot	22.340 €	134.040 €

Luxemburg

Daune morale

A. În cazul vătămarilor corporale

Se acordă despăgubire pentru daunele morale numai dacă există culpă. Se acordă daune morale în cazul leziunilor mai ușoare chiar și la prezentarea unui certificat medical din străinătate. În cazul leziunilor grave este necesar, de regulă, un aviz (în unele situații chiar mai multe) eliberat de un medic specialist recunoscut de instanțele din Luxemburg. Printre criteriile pentru stabilirea cuantumului despăgubirii se numără, de exemplu, tipul și gravitatea leziunilor și durerilor, durata tratamentului medical și a incapacității de muncă etc. Daunele morale (praetium doloris) sunt în funcție de gravitatea leziunilor (de la minore până la foarte grave).

În afară de aceasta, pentru invaliditatea temporară sau permanentă care afectează viața profesională și privată se acordă, pe lângă daune morale, și o despăgubire paușală pentru pierderea integrității corporale. Criteriile pentru stabilirea cuantumului acestei despăgubiri sunt vârsta și meseria păgubitului, precum și tipul, durata și gradul de invaliditate.

În plus, tot sub titlul de daune morale, mai există dreptul la compensarea prejudiciilor estetice suferite (de exemplu, în cazul unor cicatrici). Se mai acordă despăgubire pentru suferința psihică provocată de decesul sau de vătămările extrem de grave ale unor rude apropiate (cum ar fi soțul/soția, părinții, copii și în anumite situații mai rar și frații/surorile).

B. În caz de deces

Se acordă despăgubire pentru suferința psihică provocată de decesul unor membri apropiați ai familiei. **Aceștia sunt moștenitorii legali ai persoanei decedate. Astfel, sumele acordate drept despăgubire pentru daunele morale (Schmerzensgeld – bani pentru suferință) suferite de moștenitorii legali, de regulă de către soție/soț și de către copii, sunt de aprox. 20.000 euro – 30.000 euro.**

Olanda/ Țările de Jos

Daune morale

A. În cazul vătămărilor corporale

În temeiul art. 6.95 și 6.109 BW din noul Cod civil, există dreptul la daune morale în cazul vătămărilor corporale produse din culpă sau în cazul altor atingeri aduse unei persoane. Se pot solicita daune morale și în cazul în care există o obligație numai pe baza unei prezumții de culpă.

Există o bogată jurisprudență referitoare la stabilirea cuantumului daunelor morale care poate fi consultată în vederea stabilirii unei despăgubiri corespunzătoare. Printre criteriile de evaluare a cuantumului daunelor morale se numără, printre altele, următoarele: tipul, amploarea și gravitatea vătămării, durata tratamentului spitalicesc și, de asemenea, daunele estetice și permanente existente, vârsta, profesia, poziția economică și socială a păgubitorului și, în anumite cazuri, a păgubitorului.

Asigurătorii olandezi au dezvoltat o formulă de calcul a despăgubirii

daunelor morale. În general, sumele calculate în baza acesteia sunt însă ceva mai mici decât despăgubirile acordate în justiție, astfel încât aplicarea acestei formule este destul de contestată. Clubul automobilistic olandez ANWB publică periodic un tabel cu daunele morale care conține hotărârile judecătorești în această materie și care este structurat în funcție de tipurile de vătămări.

Astfel, compensațiile pentru daunele nepatrimoniale/morale suferite în caz de vătămări corporale sunt plătite sub forma unei sume unice, globale. Sumele acordate drept despăgubiri variază, în prezent, între aproximativ 90 euro și 90.756 euro. Conform legislației olandeze, despăgubiri pentru daune morale pot fi solicitate doar de către victima directă, chiar și în cazul unor vătămări deosebit de grave.

B. În caz de deces

În principiu, nu se acordă daune morale pentru deces soțului/soției și rudelor supraviețuitoare. Dreptul la daune morale este un drept strict personal și poate fi urmărit de moștenitori numai dacă acesta fusese recunoscut de cealaltă parte iar cauza se afla deja pe rolul unei instanțe anterior decesului persoanei direct vătămate corporal. Cu toate acestea, recent, au început să se acorde despăgubiri și pentru așa numitele daune-șoc (daune prin ricoșeu), dacă în urma unui accident s-a produs o daună psihică gravă (de exemplu, trauma unei mame în urma decesului copilului său) – a se vedea în acest sens hotărârea Curții supreme din 22.02.2002 (așa numita decizie Taxibus). Practic, în astfel de situații, nu se mai poate vorbi despre persoane indirect păgubite, prin așa numite daune prin ricoșeu, ci mai degrabă despre o suferință proprie/personală a persoanei respective. Abordarea problematicei daunelor morale pentru prejudiciul indirect, așa numitul prejudiciu prin ricoșeu, este foarte asemănătoare cu cea din Germania și din majoritatea țărilor nordice.

Norvegia

Daune morale

A. În cazul vătămarilor corporale

Se plătesc daune morale atât pentru prejudicii produse ca urmare a răspunderii civile delictuale, cât și pentru cele produse ca urmare a răspunderii obiective.

Cu titlu de daune morale se acordă o compensație pentru prejudiciile apărute în urma unei daune importante, atestată medical și care durează o perioadă mai îndelungată de timp. În acest sens, este vorba despre un drept la despăgubire care trebuie să compenseze o daună morală care depășește dauna economică în sine.

Astfel, în acest context, nu este suficient ca starea de sănătate să fie temporar afectată, ci trebuie să existe o daună permanentă cu un grad de invaliditate de minimum 15%. Gradul de invaliditate poate fi demonstrat și pe baza unei expertize medicale din străinătate. Despăgubirea nu se acordă pentru durerea suferită în urma vătămării, ci pentru reducerea posibilității de a duce o viață normală.

Calculul cuantumului daunelor morale se realizează plecând de la sumele de bază acordate din asigurările sociale și de pensie, care se extrapolează și se capitalizează pe baza diferiților factori.

Daunele morale sunt acordate/recunoscute doar în cazul unor vătămări corporale foarte grave și soldate cu minim 15% invaliditate.

Instanțele din Norvegia sunt foarte rezervate în ceea ce privește acordarea/recunoașterea daunelor morale.

B. În caz de deces

Victimelor indirecte, adică persoanelor apropiate supraviețuitoare, nu li se acordă daune morale în urma decesului unei persoane/rude apropiate.

Portugalia

Daune morale

A. În cazul vătămarilor corporale

În temeiul art. 483 și 496 Cod Civil, daunele morale se acordă atât în cazul vătămarilor corporale, cât și în cazul suferințelor psihice de o anumită gravitate. Dreptul la daune morale există atât în cazul răspunderii civile delictuale - culpă, cât și în cel al răspunderii obiective – fără culpă.

La stabilirea cuantumului daunelor morale se ține seama în principal de gravitatea leziunilor, durata bolii și de urmările permanente/consecințele ulterioare care persistă. În plus, trebuie avută în vedere situația economică și socială a păgubitorului și a păgubitului.

Reprezintă un avantaj atunci când poate fi prezentat un certificat medical portughez. Cu toate acestea, instanțele pot admite și certificate eliberate de medici sau spitale din alte țări.

B. În caz de deces

Beneficiază de dreptul de daune morale și rudele apropiate ale persoanelor decedate în accidente. Sistemul din Portugalia este unul asemănător cu cel din Marea Britanie și Irlanda, în sensul că se stabilește o anumită prioritate a persoanelor din familie îndreptățite la despăgubire. Astfel, în caz de deces singurele persoane îndreptățite la despăgubire sunt copiii și soția/soțul persoanei decedate. Doar în lipsa acestora, despăgubirile pot fi solcitate/acordate părinților persoanei decedate. Dacă nici părinții nu mai sunt în viață, atunci daunele morale pot fi solcitate/acordate surorilor/fraților și, în final, dacă nici aceștia nu mai sunt în viață, atunci acest drept revine nepoatelor/nepoților.

Sumele stabilite drept compensație/despăgubire pentru daune morale suferite se plătesc ca o sumă pașală o singură dată, fără a fi acceptată plata unor anuități.

Slovacia

Daune Morale

A. În cazul vătămărilor corporale

Potrivit art. 444 din Codul Civil, persoanei vătămate corporal i se cuvine o compensație pentru durerile suferite și pentru îngreunarea activității sale sociale, în cazul unei afectări a sănătății.

Daune morale se cuvin pentru dureri care se produc în cazul unor vătămări corporale sau în legătură cu un tratament de însănătoșire, respectiv a unui tratament de înlăturare a urmărilor unor afectări ale sănătății, inclusiv reabilitări (tratamente de reabilitare/recuperare).

O compensare pentru afectarea vieții sociale este plătită dacă vătămarea are efecte negative asupra activităților victimei pentru satisfacerea necesităților de bază sau sociale sau asupra îndeplinirii sarcinilor sociale. Acestea ar putea fi efecte vizibile (de exemplu mutilarea) sau pierderea capacității de a obține venituri, limitarea vieții de familie, vieții culturale, a activităților sportive etc.

Compensația în bani pentru daunele morale suferite este calculată/determinată de către un medic, pe baza unui sistem tabelar (pe bază de puncte), în conformitate cu prevederile legii.

Cu toate acestea, pe la începutul anilor '90, hotărârile pronunțate într-o primă fază de instanțe au crescut, astfel încât suma totală a despăgubirilor pentru daune morale și pentru integrarea socială, a depășit cu de până la 5 ori valoarea rezultată din aplicarea tabelelor/punctelor. Mai apoi, într-o altă etapă, instanțele au pronunțat decizii prin care erau acordate sume chiar și de 100 de ori mai mari decât valorile de bază determinate de către medici prin sistemul tabelar, pe bază de puncte.

În cele din urmă, se ajunsese în situația în care sumele acordate în instanță drept compensații pentru daunele morale suferite în caz de vătămări corporale să fie cu de 200 de ori până la de 500 de ori mai mari decât cele de bază, determinate în baza sistemului tabelar/prin puncte.

În plus față de toate acestea, jurisprudența în ceea ce privește acordarea

de compensații pentru daunele nepatrimoniale era neunitară și, în foarte multe rânduri, prea puțină logică.

Drept urmare, la începutul anului 2004, guvernul slovac a promovat o nouă lege pentru compensarea durerii și a îngreunării integrării sociale ca urmare a vătămărilor corporale suferite, lege care a fost apoi adoptată de Parlament în data de 30.06.2004, și a intrat în vigoare în data de 01.08.2004 (Legea nr. 437/2004 cu privire la daunele morale și la diminuarea capacității de muncă).

În conformitate cu noua lege, medicul este îndreptățit să majoreze suma de compensare până la de două ori; cea mai mare sumă acordată drept compensație pentru daunele morale/nonpatrimoniale poate astfel ajunge până la aprox. 90.000 de euro, respectiv 11.500 de puncte, iar instanțele mai pot majora aceste rezultate cu încă maximum 50%.

B. În caz de deces

Nu se acordă despăgubiri/compensații pentru daune morale victimelor indirecte în caz de deces.

Suedia

Daune morale

A. În cazul vătămărilor corporale

Conform Legii privind daunele din accidente rutiere, se acordă compensație pentru vătămări corporale în absența culpei. Această prevedere se aplică și eventualelor daune morale. Există dreptul la daune morale atât în cazul vătămării corporale permanente (invaliditate medicală), cât și în cazul leziunilor cauzatoare de durere. Pentru evaluarea daunelor morale există tabele cu anumite valori de referință, dar sumele stabilite pot fi mai mici sau mai mari decât acestea. Valorile de referință sunt stabilite în funcție de durata spitalizării (respectiv alte perioade de îngrijire pe durata bolii) și de gravitatea

vătămarilor. Astfel, pentru vătămarile grave se acordă, de exemplu, aproximativ câte 4.200 de coroane suedeze (cca. 470 euro/lună) pe lună în primele trei luni de spitalizare, 2.900 de coroane suedeze (330 euro/lună) pe lună pentru următoarele trei luni și ulterior câte 2.100 de coroane suedeze lunar (cca. 240 euro/lună)

Notă: 1 euro = cca. 9 coroane suedeze

B. În caz de deces

Membrilor supraviețuitori, apropiați ai familiei, nu li se acordă daune morale în urma decesului soțului/soției sau a altei rude apropiate.

Spania

Daune morale

În Spania, în anul 1995, a fost stabilit sistemul juridic pentru evaluarea vătămării corporale cauzate de accidente rutiere. Acest set de reguli a fost considerat **obligatoriu**, astfel că judecătorii trebuiau în mod inevitabil să îl aplice și să țină cont de regulile de evaluare pe care acesta le conține.

Stabilirea acestui sistem legal a fost într-adevăr o revoluție, întrucât evaluarea prejudiciului personal și diversele sale consecințe negative nu mai făceau subiectul evaluării judiciare, fiind integrate în dreptul civil. În prezent, instrucțiunile precise și regulile de stabilire ale despăgubirii pentru prejudiciul personal sunt prevăzute prin lege și nu de către judecător. Legea stabilește valoarea economică a prejudiciului, iar judecătorul trebuie să o respecte (*in servitute legis iudicis libertas est*).

Ulterior stabilirii cadrului legal, a existat o perioadă de discuții. Unele instanțe au considerat că acest cadru legal trebuie aplicat în mod obligatoriu, însă altele au refuzat să îl accepte, motivând că era pur indicativ, susținându-și capacitatea de a stabili despăgubiri în afara acestuia. Această părere negativă a fost adoptată de către Secția Civilă și

Secția Penală a Curții Supreme, însă Curtea Constituțională a soluționat problema prin sentința din 29 iunie 2000, stabilind caracterul absolut obligatoriu al sistemului juridic și asigurând o interpretare din punct de vedere constituțional a reglementării unui anumit element din sistem. Fiind astfel stabilit, fără nici o urmă de îndoială, că sistemul juridic este obligatoriu (aceasta fiind și intenția legiuitorului, *voluntas legislatoris*), influența acestui sistem asupra evaluării daunelor a devenit de notorietate și este în dezvoltare. Diferitele Secții ale Curții Supreme (Civilă, Penală, Socială, Administrativă și Militară) tind în acest moment să utilizeze sistemul juridic pentru a evalua vătămarea corporală chiar și atunci când vătămarea nu a fost cauzată de un accident rutier. Judecătorii recunosc caracterul indicativ sau instructiv al sistemului juridic, iar judecătorul care îl aplică pentru a evalua prejudiciul și consecințele negative ale acestuia trebuie să o facă în mod corect, respectând baza legală a evaluării pe care a stabilit-o, iar dacă această bază nu este îndeplinită, sentința poate fi cenzurată. Sistemul juridic de evaluare este divizat în trei părți. Prima parte conține o serie de reguli generale. Cea de-a doua parte conține o serie de reguli explicative ale celeide-a treia părți. Cea de-a treia parte este o reglementare tabelară articulată printr-o serie de Tabele utilizate în stabilirea despăgubirii în caz de deces (Tabelul I și II), vătămări permanente (Tabelele III, IV și VI) și vătămări temporare (Tabelul V).

A. În cazul vătămarilor corporale

Structura de bază a reglementării tabelare corespunde despăgubirii standard în caz de deces și vătămări temporare sau permanente, evidențiate de *principiul de egalitate (primul nivel de individualizare a vătămării)*. Tabelul prevede o sumă de bază pentru despăgubirea în caz de deces, egală întotdeauna pentru fiecare persoană afectată, în conformitate cu diversele Grupe stabilite în acest scop. Tabelul stabilește o despăgubire echitabilă în caz de vătămare permanentă,

având în vedere gradul de infirmitate fizico-psihică și vârsta victimei (deoarece vârsta victimei stabilește durata prezumativă a vătămării – când victima este o persoană tânără, vătămarea permanentă va dura mai mult). Tabelul stabilește o despăgubire pentru vătămarea temporară în funcție de numărul de zile al perioadei acesteia, făcând distincție între *zilele de spitalizare* și *zilele fără spitalizare*, deosebind în acest caz *zilele cu invaliditate* și *zilele fără invaliditate*.

Cuquantumul de bază este ajustat prin *factori de corecție*, ce corespund unui *nivel secund de individualizare a prejudiciului*. Acești factori sunt utilizați în îndeplinirea principiului diferențierii, deoarece dacă despăgubirile de bază stabilesc ca fiind egal ceea ce este egal, se va considera inegal și ceea ce, în fiecare caz, este inegal.

Repararea daunelor cauzate de vătămările corporale permanente este cuprinsă în trei Tabele concrete – III, IV și VI.

Tabelul III este un *Tabel cu date economice* ce stabilește nivelul de bază pentru despăgubirea vătămărilor permanente.

Tabelul IV este compus dintr-o serie de factori de corecție, utilizați în stabilirea nivelului de bază al compensării prejudiciului personal sau al celui material.

Tabelul VI este un *Tabel cu date medicale* pentru determinarea vătămărilor permanente (*sechele*), conținând un capitol special destinat prejudiciului estetic.

Astfel, interdependența Tabelelor VI și III, adică a *Tabelului cu date medicale* și *Tabelul cu date economice*, este utilă în atingerea *primului nivel de individualizare* a prejudiciului aferent vătămărilor permanente, caracterizat prin principiul strict al egalitarismului.

Pe de altă parte, Tabelul IV este de fapt un Tabel ce deservește cel de-al *doilea nivel de individualizare* a prejudiciului, pentru a ajusta nivelul de bază al compensării la caracteristicile fiecărui caz în parte și care include factori de corecție de natură economică.

Prejudiciul estetic (Capitol Special în Tabelul VI) este evaluat separat.

Trebuie să se facă o referire specială la evaluarea *suferinței* fizice a victimei (durere) în urma vătămării permanente, inclusă în conceptul de *daune morale subiective*. Cu toate acestea, în configurarea sistemului se înțelege (în mod tacit) că suferința fizică îndurată de victimă în urma vătămărilor permanente nu este acoperită de un remediu specific, astfel că trebuie considerat că sunt compensate prin despăgubirea de bază. Acest lucru implică acordarea de despăgubiri celor în suferință în mod egal, neluând în considerare conținutul fiecărui caz în parte. Sistemul spaniol nu include un Tabel special pentru evaluarea separată a acestor suferințe (*damnum doloris, pretium doloris*), acestea fiind incluse în sumele determinate ca despăgubire prin sistemul tabelar.

B. În caz de deces

În cazul decesului rudelor apropiate se va acorda o compensație soțului/soției și rudelor supraviețuitoare, care include atât daunele materiale, cât și daunele morale pentru suferința psihică îndurată (conform tabelului I și II din Anexele la Legea privind răspunderea civilă auto și asigurarea obligatorie pentru circulația vehiculelor).

Astfel, despăgubirile pentru daunele personale în caz de deces se calculează prin intermediul Tabelelor I și II.

Tabelul I conține despăgubirile pentru persoana secundară (victimă indirectă) pentru daunele cauzate prin deces persoanelor de bază, coroborat cu stabilirea unei sume fixe pentru fiecare dintre victimele secundare (indirecte) față de persoana de bază, cu dreptul de a solicita și ele despăgubiri.

La rândul său, Tabelul II conține factorii de corecție și permite o majorare a cuantumului despăgubirii de bază, în anumite cazuri, după cum urmează: atunci când ambii părinți au decedat în același accident; atunci când decedatul a fost singurul fiu/fică a părinților lui/ei; atunci când victima secundară este afectată de un handicap psihofizic sever. În fiecare dintre aceste trei cazuri, despăgubirea de bază este

majorată corespunzător, prin aplicarea unui procent care este proiectat în baza de despăgubire, cu stabilirea unui minim și a unui maxim. În orice caz, ar trebui remarcat faptul că întrebările interpretative (*res dubiae*) ridicate de sistemul juridic sunt acelea că, pentru unii, acești factori de corecție servesc doar pentru a repara *plusul* vătămării personale în legătură cu existența acestor circumstanțe, în timp ce pentru alții sunt utilizați pentru a repara acel *plus* de vătămare corporală, dar și unele daune pecuniare/materiale neidentificate.

Tabelul I este alcătuit pe structura diverselor Grupe de rude ale decedatului, care funcționează cu tehnica de prioritate a Grupei și de concurență a victimelor secundare. Atunci când are loc un accident mortal, evenimentul trebuie încadrat în grupa familială adecvată, pe baza ipotezei că introducerea într-o anumite Grupă implică imposibilitatea de a-l mai încadra într-o alta. La rândul său, în cadrul fiecărei Grupe familiale, există diferite victime secundare, cu alocarea pentru fiecare dintre acestea alocându-se despăgubiri de bază fixe și concrete.

Tabelul I oferă cristalizarea juridică a *criteriilor* pentru acordarea de daune care, în caz de deces, au fost stabilite, în esență, pe baza *jurisprudenței* în vechiul regim al evaluării juridice. Au fost incluse unele corecții, de exemplu, considerarea părinților ca victime secundare în toate cazurile, chiar dacă victima este căsătorită și/sau are copii.

Punctul de plecare al reglementării Tabelare este faptul că, în dreptul spaniol, doar *rudele apropiate* sunt considerate ca fiind victime secundare acceptate să ceară despăgubiri. Prejudiciul suferit de victima primară/de bază nu este în măsură să fie compensat, deoarece prejudiciul care urmează să fie compensat nu este moartea ca prejudiciu fiziologic suprem al persoanei care a decedat, ci vătămarea personală care cauzează suferință rudelor apropiate ale defunctului. Prin urmare, nu este despăgubit prejudiciul suferit de persoana care a decedat, ci prejudiciul suferit de către membrii familiei acestuia care supraviețuiesc și suferă.

Cu toate că acesta este un concept pe care nici legislația spaniolă, nici jurisprudența nu îl abordează, se poate spune – în terminologia italiană – că în caz de deces, prejudiciul existențial (*pregiudizio esistenziale*) suferit de familia/rudele defunctului sunt reparate. Așadar, Tabelul este structurat pe baza considerațiilor că, în caz de deces, prejudiciul personal compensabil suferit de fiecare membru de familie, dă dreptul la despăgubire *iure proprio* și *non iure hereditatis*.

Ideea care, în principiu, impune o reglementare tabelară este aceea că lista victimelor secundare este exhaustivă și închisă. Despăgubirea fixă pentru fiecare victimă secundară este stabilită în cadrul unui număr de Grupe dominate de un principiu al priorității prin excludere, Concluzia este că membrul de familie inclus în Grupa de familie trebuie să primească de fiecare dată despăgubirea adecvată și, în același timp, acel membru de familie care nu este inclus în Grupa cazului special sau membrul de familie care nu este inclus în nici o Grupă pierde, practic nu are, dreptul la despăgubire.

A existat o tendință judiciară de a interpreta regulile Tabelului în sensul său strict literal, pe considerentul că victimele secundare atipice nu pot primi despăgubire. În prezent, jurisprudența elocventă s-a format gradual pe principiul că regulile din tabel conțin o *dublă prezumție*: este prezumat faptul că victima secundară încadrată în Grupa unui eveniment particular trebuie să fie despăgubită, iar victima secundară care nu este inclusă în Grupa aferentă sau nu este inclusă în Tabel nu are dreptul de a solicita despăgubiri. Dar aceste două prezumții (prejudiciul compensabil și lipsa prejudiciului compensabil) nu sunt irefutabile, ceea ce implică introducerea unui mod de abordare ceva mai flexibil în operarea Tabelului.

De exemplu, dacă tatăl a abandonat un copil minor și își reneagă îndatoririle morale și economice de îngrijire, dacă acel copil moare, despăgubirea va fi refuzată deoarece a fost recunoscută absența vreunui prejudiciu personal. Pe de altă parte, nepoata defunctului, care

nu este specificată în regulile tabelului, dar care poate fi demonstrat că a avut rolul unei fiice, este asimilată fiicei și atunci va beneficia de despăgubirea care este recunoscută legal fiicei.

Modelul diferitelor Grupe tabelare este construit pe ideea că există o victimă indirectă principală/de bază (main secondary victim - principala victimă așa zis indirectă sau victimă prin ricoșeu), cu o despăgubire concretă, care este apoi reconciliată cu despăgubirea adecvată acordată altor membri de familie considerați, de asemenea, victime indirecte secundare/minore (minor secondary victims). Aceste victime au dreptul la o despăgubire ceva mai mică decât cea acordată victimei indirecte de bază/principale. De aceea, definiția fiecărei Grupe este bazată pe identificarea victimei indirecte de bază/principale (principle/main secondary victim).

Astfel, există cinci Grupe două dintre acestea fiind subîmpărțite în alte două subgrupe, care funcționează și ele ca Grupe distincte.

În Grupa I, victima indirectă de bază este soția/soțul supraviețuitor (dacă nu sunt despărțiți legal). Uniunea de fapt (*de facto union*) este asimilată aici căsătoriei, astfel încât Grupa include, de asemenea, partenera/partenerul, excluzând astfel coexistența sporadică. Înainte de consacrarea în Spania a căsătoriilor homosexuale, cuplurile homosexuale au dat naștere, în acord cu practica judiciară, unui criteriu de asimilare a soțului. În prezent, de vreme ce căsătoriile homosexuale sunt consacrate, nu mai poate exista niciun un dubiu în speță.

Un quantum alocat soțului, duce la un quantum consecutiv mai scăzut pentru fiecare copil minor, pentru fiecare fiu/fică major/majoră cu vârsta mai mică de 25 de ani, pentru fiecare fiu/fică cu vârsta peste 25 de ani și pentru fiecare părinte al victimei directe, persoana decedată.

În Grupa II, victima indirectă de bază este fiul sau fiica minor/ă (în cazul în care defunctul nu a lăsat în urmă soț/soție sau era despărțit legal). În acest caz, fiecărui copil îi este alocată o sumă determinată, care se modifică în funcție de numărul de copii. Situația unui singur copil

este una tratată deosebit. Dar quantumul despăgubirii este mai mic dacă acel copil nu este integral orfan de tată (prin existența soțului/soției precedent(e) al/a defunctului/defunctei sau a soțului/soției despărțit(ă) legal).

Pe de altă parte, determinând quantumul pentru fiul sau fiica principal/ă, un alt quantum este alocat fiului sau ficei majore și un quantum mai mic pentru fiecare părinte.

Grupa III este pentru cazul în care o victimă nu a avut niciun soț/soție și care a avut fii sau fice majore. Există, astfel, două Subgrupe:

Subgrupa III.1 În cazul în care există un fiu/o fiică major/ă până în 25 de ani, fiecăruia i se atribuie o sumă, iar în cazul în care acesta/aceasta este singurul copil se adaugă criteriul bonus. O sumă mai mică este alocată fiecărui copil în vârstă de peste 25 de ani și fiecărui părinte al victimei.

Subgrupa III.2 Dacă fiii/ficele majori/majore au peste 25 de ani, fiecăruia i se atribuie o anumită sumă, iar în cazul în care acesta/aceasta este unic/ă se adaugă criteriul bonus. Altă sumă ceva mai mică este atribuită/acordată fiecărui părinte al persoanei decedate.

Grupa IV corespunde situației în care decedatul nu are descendenți/urmași, stabilind părinții ca victime secundare de bază, iar în lipsa acestora, bunicii. Această Grupă prezintă deficiențe în formulare, care au dus la diferite interpretări ce nu pot fi detaliate în această lucrare. Trebuie doar reținut faptul că fiecărui părinte i se atribuie o anumită sumă, făcând distincție dacă victima trăia sau nu împreună cu acesta. O sumă mai mică se atribuie fiecărui bunic care are dreptul la despăgubire doar în lipsa părinților. O sumă mai mică se atribuie fiecărui frate/soră minor/ă al/a victimei, cu condiția ca aceștia să fi conviețuit împreună. Deși există excepții în jurisprudență, această reglementare a fost interpretată în sensul că fratele sau sora minoră ce nu au locuit cu decedatul, și nici fratele sau sora majoră, nu au dreptul de a pretinde vreo despăgubire.

Grupa V este structurată în jurul ideii de frate/soră ca victimă secundară principală, în lipsa soțului/soției, descendenților și ascendenților victimei. Grupa este împărțită în două Subgrupe.

Subgrupa V.1, în care victima secundară principală prejudiciată este fratele/sora în vârstă de până în 25 de ani.

Subgrupa V.2, în care victima secundară principală prejudiciată este fratele/sora de peste 25 de ani.

Trebuie specificat faptul că, în caz de deces, cheltuielile de înmormântare sunt tratate separat, indiferent de suma rezultată din sistemul tabelar. Ar mai trebui spus că, în ceea ce privește daunele personale, adică cele pentru vătămări corporale sau deces, sistemul tabelar spaniol este unul remarcabil, util și relativ simplu de aplicat în practică. Acesta este gândit și construit în așa fel încât să permită calculul și aprecierea compensației cuvenită atât pentru daunele materiale, cum ar fi pierderea de venit, cât și pentru daunele morale/nonpecuniare. De aceea este extrem de dificil, dacă nu chiar imposibil, de determinat cât din sumele rezultate din aplicarea corectă a diferitelor tabele și a factorilor de rafinare, de individualizare a sumelor cuvenite ca despăgubire sunt aferente daunelor materiale și care ar fi sumele aferente separat doar suferinței, adică daunelor morale acordate victimelor directe în caz de vătămări corporale suferite și celor indirecte prin ricoșeu, în caz de deces al unui membru al familiei.

Ungaria

Daune Morale

A. În caz de vătămare corporală

Potrivit prevederilor art. 354 din Codul Civil din Ungaria, persoana vinovată trebuie să compenseze dauna nonmaterială provocată persoanei păgubite.

Până în luna mai 1992, în Ungaria, daunele morale au fost tratate într-un mod similar cu abordarea din perioada 1952 – 1989 din România.

Practic, a fost o perioadă de interzicere, de neacceptare a reparării bănești a daunelor morale, acestea fiind considerate a fi în contradicție cu principiile legislației și moralei socialiste.

Până în anul 1992, trebuia plătită o despăgubire de ordin moral doar în acele cazuri în care viața sau accesul la viața socială al persoanei păgubite era îngreunată permanent și considerabil.

Prin decizia nr. 34 din anul 1992, Curtea Constituțională din Ungaria a declarat această prevedere legală drept neconstituțională. De atunci, potrivit art. 354 Cod Civil, există, în general, dreptul la despăgubiri pentru daune morale în caz de vătămări corporale și anume, atât atunci când acestea sunt produse din culpă, cât și din răspundere obiectivă.

În principiu, daunele morale se plătesc o singură dată, printr-o despăgubire pașală, globală, adică o sumă forfetară. Daunele morale pot fi plătite în mai multe tranșe, dar doar atunci când starea sănătății persoanei vătămate corporal se poate înrăutăți.

Dreptul la compensare a daunelor morale este unul strict personal, ce se cuvine doar persoanei vătămate corporal. Despăgubirea nu poate fi plătită, în sensul că nu se cuvine moștenitorilor legali, decât în măsura în care daunele morale erau scadente (certe și exigibile) încă din timpul vieții persoanei vătămate corporal.

B. În caz de deces

Daunele morale se cuvin, după caz, și membrilor apropiați ai familiei. În caz de deces, acestea pot fi calificate mai degrabă ca daune șoc, similar cu modul de abordare din Olanda și Germania. Atunci când sunt acceptate aceste daune, ele se ridică la un quantum de până în 10.000 euro (de exemplu, pentru suferința unui părinte ca urmare a decesului copilului, sumele care se acordă drept compensație pentru daunele morale sunt în medie cuprinse în intervalul 5.500 - 7.500 euro).

V. Concluzii:

Prin analiza comparată a legislației și a practicii altor state europene în speță, se pot distinge câteva principii de abordare a fenomenului despăgubirilor pentru prejudicii nepatrimoniale. Un prim factor de clasificare a sistemelor europene este cel legat de aprecierea prejudiciilor morale produse ca urmare a decesului persoanelor. Astfel, dacă în statele din jumătatea nordică a Europei, în general nu se acordă despăgubiri aparținătorilor persoanelor decedate, sau se acordă despăgubiri într-un quantum moderat, în statele din sudul continentului, sumele acordate cu titlu de compensații sunt mult mai generoase. O posibilă explicație pentru aceste diferențe de principiu, rezidă poate în deosebirile culturale, de percepție la nivel colectiv/macro social a suferinței, prin protecția specificului relațiilor interfamiliale și a setului de valori după care acestea din urmă se ghidează.

O altă observație care trebuie făcută se referă la formă, unele state preferând sisteme tabelare cu punctaj, sau chiar prin legiferarea unor valori concrete forfetare de despăgubire (*Cehia, în caz de deces*) sau tabelare (*Spania, atât în caz de deces, cât și în caz de vătămare, Slovacia doar pentru vătămări etc*), iar altele rezumându-se la centralizarea practicii judecătorești, comună tuturor fiind însă necesitatea identificării unor criterii cât se poate de obiective privind estimarea/stabilirea unor compensații de natură pecuniară/patrimonială, pentru prejudiciile nepatrimoniale.

Pentru a putea raporta rezultatele obținute din centralizarea și prelucrarea statistică a practicii judecătorești din România la diversitatea sistemelor utilizate de către statele europene, s-a considerat ca fiind utilă identificarea și centralizarea unor indicatori statistici/economici comuni.

Astfel, au fost supuse cercetării în principal statele care beneficiază de un parc auto numeros, pentru a încerca o cât mai bună înțelegere

a practicii la nivel european. În acest sens au fost identificate date statistice cu privire la numărul populației și a parcului auto, PIB/locuitor, venitul mediu net lunar, numărul anual al accidentelor grave, numărul deceselor ca urmare a producerii accidentelor la mia de locuitori etc, pentru 21 din cele 30 de state membre ale Spațiului Economic European, după cum urmează: Austria, Belgia, Republica Cehă, Danemarca, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Lituania, Luxemburg, Marea Britanie, Olanda, Polonia, România, Slovacia, Slovenia, Suedia, Ungaria și Norvegia.

Pornind de la prezumția unei suferințe morale de intensitate medie, s-a urmărit transpunerea acesteia în sfera patrimonială, prin determinarea mediei despăgubirilor în caz de deces și raportarea rezultatului la venitul mediu net lunar din cele 21 state anterior menționate. Astfel, la nivelul celor 21 de state analizate, despăgubirea medie în caz de deces este de 13.636 euro, iar venitul mediu net lunar rezultat este de 1.576 euro. Prin raportarea celor două valori obținute, se poate trage concluzia că despăgubirea medie la nivel european în caz de deces, reprezintă echivalentul a mai puțin de 9 salarii medii nete lunare.

În aceste condiții, prin raportare la nivelul câștigului salarial mediu net lunar din România (1407 lei/lună – medie aferentă anului 2010), se poate deduce că despăgubirea medie în caz de deces, raportată la practica europeană ar fi normal să se situeze la nivelul sumei de 13.000 de lei.

Față de toate cele de mai sus, ținând cont că despăgubirea medie pentru deces, rezultată din procesarea jurisprudenței naționale, se află la nivelul sumei de 53.000 lei, se poate observa că practica națională este disproporționată în comparație cu cea europeană, raportat la starea materială generală a populației, nivelul sumelor acordate în România cu titlu de despăgubiri pentru daune morale în caz de deces fiind de circa 4 ori mai mare decât media europeană.

Chiar și prin simpla comparare a sumelor efective acordate în medie cu titlu de despăgubiri pentru prejudiciul nepatrimonial suferit, practica

instanțelor din România ne situează din acest punct de vedere printre primele țări din Europa, înaintea unora cum ar fi Germania, Austria, Marea Britanie, Irlanda, Olanda, Ungaria, Cehia, Slovacia, Danemarca, Norvegia, Suedia sau Luxemburg.

În pofida disproporțiilor constatate prin analiza comparată a practicii europene, am considerat că practica judiciară națională este cea care reprezintă în mod nemijlocit realitatea economică și socială din România. Din acest motiv, apreciem că mecanismul de regularizare pe cale amiabilă a pretențiilor de despăgubire formulate de persoanele care au suferit prejudicii morale ca urmare a vătămării sănătății și a integrității corporale ori a decesului rezultat în urma producerii accidentelor de vehicule trebuie să utilizeze ca bază de lucru doar rezultatele obținute din studiul jurisprudenței naționale.

VI. Recomandări:

Având în vedere toate cele prezentate anterior, se recomandă ca în procesul de stabilire a despăgubirilor/compensațiilor pentru prejudicii nepatrimoniale, rezultate în urma producerii accidentelor de autovehicule, să se utilizeze următoarele criterii obiective:

VI.1. Prevederi generale

- a)** despăgubirile pentru prejudicii nepatrimoniale sunt prevăzute la punctul VI.4 și au în vedere un nivel mediu, prezumat, al suferinței îndurate de persoanele prejudiciate. Pornind de la acest nivel, despăgubirile se pot ajusta în funcție de particularitățile fiecărui caz în parte, pe baza probelor existente. Sarcina probei pentru majorarea, respectiv diminuarea, cuantumului despăgubirilor în raport de nivelul mediu prevăzut la punctul VI.4, va reveni părții care a propus ajustarea, iar în lipsa unor astfel de probe, se acordă despăgubirile prevăzute la punctul VI.4.
- b)** despăgubirile cuvenite persoanelor prejudiciate se determină prin stabilirea punctajului aferent prejudiciului suferit, după caz, ca urmare a decesului persoanelor sau/și a vătămării integrității corporale ori a sănătății acestora, însumarea punctelor corespunzătoare diverselor categorii de suferințe/vătămări prevăzute în tabelele de la punctul VI.4. și înmulțirea acestora cu valoarea punctului. Valoarea punctului reprezintă a zecea parte din media aritmetică a câștigului salarial mediu net lunar, pe economie, din România determinat de către Institutul Național de Statistică – INS pentru anul calendaristic anterior plății despăgubirii.
- c)** punctajul pentru suferințele cauzate de decesul persoanelor sau a vătămării integrității corporale ori a sănătății va fi determinat global și include toate tipurile de prejudicii nepatrimoniale.

- d)** despăgubirile se diminuează, în acord cu prevederile art. 1371 Cod Civil și ale Normelor privind asigurarea de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule, dacă victima:
- nu a utilizat elementele de siguranță obligatorii prevăzute de lege (*centura de siguranță, cască de protecție, anvelope de iarnă, etc*) și din acest motiv prejudiciul s-a produs, s-a extins sau nu a fost limitat;
 - a consimțit să fie transportată pe un loc sau cu un vehicul care nu era destinat transportului de persoane;
 - a consimțit să fie transportată cu un vehicul despre al cărui conducător auto știa că se afla sub influența alcoolului sau a unor produse ori substanțe stupefiante sau a medicamentelor cu efecte similare acestora;
 - a contribuit în oricare alt mod, din culpă sau cu intenție, la producerea ori la mărirea prejudiciului sau nu l-a evitat în tot sau în parte deși putea să o facă;
- e)** la calculul despăgubirilor convenite persoanei prejudiciate, nu se va ține seama de cetățenie, rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere, origine socială sau de faptul că aceasta este rezidentă sau nu în România.
- f)** nu se acordă despăgubiri ca urmare a decesului conducătorului auto răspunzător de producerea accidentului sau ca urmare a vătămării integrității corporale ori a sănătății acestuia.

VI.2. Prevederi speciale în caz de deces

- a)** durerea încercată prin decesul victimei se prezumă pentru ascendenți, și descendenți direcți, frați, surori și soțul supraviețuitor, despăgubirile pentru prejudiciul moral suferit de aceștia fiind datorate, conform Tabelului de la punctul VI.4.1., fără a mai fi necesare dovezi suplimentare cu privire la întinderea prejudiciului nepatrimonial.
- b)** după stabilirea despăgubirilor pentru prejudiciul moral mediu prezumat, în baza sistemului de punctaj prevăzut în Tabelul de la punctul VI.4.1., cuantumul acestora se poate ajusta, prin dovedirea

unor legături afective de intensitate mai mare, sau, după caz, mai redusă, între titularul dreptului la despăgubiri și persoana decedată. Sarcina probei va reveni părții care solicită respectiva ajustare.

- c) despăgubirile pentru durerea încercată prin decesul unei persoane, adică a victimei directe, se datorează o singură dată. După efectuarea plății despăgubirilor în quantumul convenit, persoanele prejudiciate – victimele indirecte nu mai pot pretinde nici o altă despăgubire de această natură.

VI.3. Prevederi speciale în caz de de vătămare a integrității corporale ori a sănătății

- a) Determinarea prejudiciului nepatrimonial se realizează pe baza actelor medico-legale din care rezultă numărul zilelor de îngrijiri medicale necesare vindecării. Despăgubirile se stabilesc prin înmulțirea numărului de zile de îngrijiri medicale cu punctajul stabilit în Tabelul de la pct. VI.4.2. și cu valoarea punctului calculată conform prevederilor pct. VI.1, lit. b) după caz, pentru vătămări care au permis recuperarea integrală a funcționalității sau pentru cele în urma cărora a rezultat o infirmitate posttraumatică.
- b) În cazurile în care victima este în imposibilitatea de a se supune unui control medico-legal, determinarea numărului de zile de îngrijiri medicale, necesare pentru vindecare, se poate face de către medicul legist și, la cererea asiguratorului, pe baza tuturor actelor medicale depuse la dosarul de daună.

VI.4. Punctajul aferent prejudiciului moral de intensitate medie;

1. **În caz de deces**, punctajul aferent persoanelor prejudiciate în funcție de relația acestora cu victima

Nr. crt.	Relația persoanei prejudiciate în raport cu victima	Puncte	Nr. salarii medii / economie
1	Copil major (descendent de gradul I fiu / fiică)	258	26
2	Copil minor (descendent de gradul I fiu / fiică)	364	36
3	Frate / Soră	212	21
4	Părinte (ascendent de gradul I tată / mamă)	533	53
5	Soț/Soție	372	37

2. **În caz de vătămare corporală**, punctajul aferent persoanelor prejudiciate în funcție de tipul vătămării suferite

Nr. crt.	Tipul vătămării	Puncte/zi de îngrijiri medicale
1	Cu recuperarea integrală a funcționalității	2
2	Cu infirmitate posttraumatică	3

***Notă:**

s-a stabilit că valoarea unui punct reprezintă o zecime din cea a Câștigului salarial mediu net lunar determinat de INS. La nivelul anului 2010, Câștigul salarial mediu net lunar a fost de 1.407 lei (<http://www.insse.ro/cms/rw/pages/castiguri91-2011.ro.do>).

VII. Bibliografie:

Bibliografie în limba engleză:

- Ulf D. Lemor – “Road Accidents – The Victim’s Guide to Europe ” - in co-operation with AVUS, 3rd edition, October 2008.
- Marco Bona/Philip Mead – “Personal Injury Compensation in Europe”, Kluwer, 2003.
- Compensation for damages in Spanish Law. Special reference to moral damages arising from road traffic accidents - referat susținut, în cadrul Conferinței Naționale a Asigurărilor Auto – organizată de Media XPRIMM/FPVS - București / România 2010, de Dr. Maria Medina Alcoz Profesor Asociat de Drept Civil la Universitatea de Drept Regele Juan Carlos din Madrid, Spania.
- Statutory provisions and case law governing compensation for pain and suffering in the German legal system - referat susținut, în cadrul Conferinței Naționale a Asigurărilor Auto – organizată de Media XPRIMM/FPVS - București / România 2010, de Dr. Ullrich Spelsberg-Korspeter Judecător, profesor de Drept, Universitatea din Passau, Landul Bavaria, Germania.

Bibliografie în limba germană:

- Hermann Neidhart – “Unfall im Ausland Band 1: Ost-Europa” – Deutscher Anwalt Verlag, 2006
- Hermann Neidhart – “Unfall im Ausland Band 2: West-Europa” – Deutscher Anwalt Verlag, 2007
- Hacks/Ring/Boehm – “SchmerzensgeldBeträge 2009”, Deutscher Anwalt Verlag, 2010
- “Deutsches Autorecht ” – oktober 2007
- “Deutsches Autorecht ” – oktober 2008
- “Deutsches Autorecht ” – oktober 2009
- “Deutsches Autorecht ” – oktober 2011

Bibliografie în limba română:

- Conf. univ. dr. Gheorghe Vintilă - "Daunele morale. Studiu de doctrină și jurisprudență", Ed. All Beck, 2001, București

Traduceri

1. Din limba italiană:

- Observatorul pentru justiție civilă din Milano – Noile tabele 2011 pentru lichidarea prejudiciilor nepatrimoniale rezultate din afectarea integrității psiho-fizice și din pierderea/afectarea gravă a raportului de rudenie
- Art. 139 din Codul Asigurărilor din Italia (Decretul-lege nr. 209 din 2005) - Vătămare corporală ușoară

2. Din limba spaniolă:

- Legea privind răspunderea civilă și asigurarea în circulația autovehiculelor (sistem tabelar)

3. Din limba cehă:

- Legea nr. 40/1964, publicată în Monitorul Oficial

4. Din limba croată:

- Prof. dr. Marijan Ćurković – Noul sistem de acordare a daunelor morale în Croația – prelegere susținută în cadrul Conferinței IETL de la Belgrad/Serbia 2011

5. Din limba sârbă:

- Practica judiciară privind dauna morala în sistemul judiciar al Republicii Serbia referat susținut în cadrul Conferinței IETL de la Belgrad/Serbia 2011

6. Din limba slovacă

- Monitorul Oficial nr. 437/2004 – legea 437/2004 privind acordarea de daune morale și pentru reducerea capacității de muncă

VIII. Decizii judecătorești care au corespuns criteriilor de cercetare

Curtea de Apel	Nr. deciziei	Anul pronunțării
Alba Iulia	<u>65/A</u>	2009
Alba Iulia	<u>70/A</u>	2009
Alba Iulia	<u>72/A</u>	2009
Alba Iulia	<u>531</u>	2009
Alba Iulia	<u>136</u>	2009
Alba Iulia	<u>573</u>	2009
Alba Iulia	<u>621</u>	2009
Alba Iulia	<u>103/A</u>	2009
Alba Iulia	<u>105/A</u>	2009
Alba Iulia	<u>733</u>	2009
Alba Iulia	<u>656</u>	2009
Alba Iulia	<u>102</u>	2009
Alba Iulia	<u>153</u>	2009
Alba Iulia	<u>162</u>	2009
Alba Iulia	<u>213</u>	2009
Alba Iulia	<u>207</u>	2009
Alba Iulia	<u>228</u>	2009
Alba Iulia	<u>32/A</u>	2009
Alba Iulia	<u>46/A</u>	2009
Alba Iulia	<u>12/A</u>	2009
Alba Iulia	<u>50/A</u>	2009
Alba Iulia	<u>384</u>	2009
Alba Iulia	<u>17</u>	2009
Alba Iulia	<u>86/A</u>	2009
Alba Iulia	<u>209</u>	2009
Alba Iulia	<u>57/A</u>	2009
Alba Iulia	<u>104</u>	2009
Alba Iulia	<u>105</u>	2009
Alba Iulia	<u>118</u>	2009
Alba Iulia	<u>15/A</u>	2009
Alba Iulia	<u>18/A</u>	2009
Alba Iulia	<u>168</u>	2009
Alba Iulia	<u>20/A</u>	2009
Alba Iulia	<u>183</u>	2009
Alba Iulia	<u>36</u>	2009
Alba Iulia	<u>94/A</u>	2009
Alba Iulia	<u>663</u>	2009
Alba Iulia	<u>112/A</u>	2009

Curtea de Apel	Nr. deciziei	Anul pronunțării
Alba Iulia	<u>106/A</u>	2009
Alba Iulia	<u>54/A</u>	2009
Alba Iulia	<u>217</u>	2009
Alba Iulia	<u>31/A</u>	2009
Alba Iulia	<u>88</u>	2009
Alba Iulia	<u>612</u>	2009
Alba Iulia	<u>312</u>	2009
Alba Iulia	<u>296</u>	2009
Alba Iulia	<u>37</u>	2009
Alba Iulia	<u>630</u>	2009
Alba Iulia	<u>749</u>	2009
Alba Iulia	<u>110/A</u>	2009
Alba Iulia	<u>684</u>	2009
Alba Iulia	<u>64/A</u>	2009
Alba Iulia	<u>572</u>	2009
Alba Iulia	<u>82</u>	2009
Alba Iulia	<u>175</u>	2009
Alba Iulia	<u>353</u>	2009
Alba Iulia	<u>667</u>	2009
Alba Iulia	<u>11</u>	2009
Alba Iulia	<u>4</u>	2009
Alba Iulia	<u>55</u>	2009
Alba Iulia	<u>87</u>	2009
Alba Iulia	<u>2</u>	2010
Alba Iulia	<u>79</u>	2010
Alba Iulia	<u>139</u>	2010
Alba Iulia	<u>11</u>	2010
Alba Iulia	<u>133</u>	2010
Alba Iulia	<u>3/A</u>	2010
Alba Iulia	<u>1</u>	2010
Alba Iulia	<u>59</u>	2010
Alba Iulia	<u>42</u>	2010
Alba Iulia	<u>77</u>	2010
Alba Iulia	<u>11A</u>	2010
Alba Iulia	<u>133</u>	2010
Alba Iulia	<u>30</u>	2010
Alba Iulia	<u>140</u>	2010
Alba Iulia	<u>141</u>	2010

VIII. Decizii judecătorești care au corespuns criteriilor de cercetare

Curtea de Apel	Nr. deciziei	Anul pronunțării
Alba Iulia	<u>145</u>	2010
Alba Iulia	<u>2/A</u>	2010
Alba Iulia	<u>47</u>	2010
Alba Iulia	<u>17</u>	2010
Bacău	<u>17</u>	2009
Bacău	<u>28</u>	2009
Bacău	<u>83</u>	2009
Bacău	<u>121</u>	2009
Bacău	<u>34</u>	2009
Bacău	<u>42</u>	2009
Bacău	<u>57</u>	2009
Bacău	<u>350</u>	2009
Bacău	<u>418</u>	2009
Bacău	<u>78</u>	2009
Bacău	<u>100</u>	2009
Bacău	<u>111</u>	2009
Bacău	<u>112</u>	2009
Bacău	<u>114</u>	2009
Bacău	<u>115</u>	2009
Bacău	<u>742</u>	2009
Bacău	<u>110</u>	2009
Bacău	<u>186</u>	2009
Bacău	<u>375</u>	2009
Bacău	<u>603</u>	2009
Bacău	<u>93</u>	2009
Bacău	<u>33</u>	2009
Bacău	<u>155</u>	2009
Bacău	<u>54</u>	2009
Bacău	<u>679</u>	2009
Bacău	<u>677</u>	2009
Bacău	<u>220</u>	2009
Bacău	<u>343</u>	2009
Bacău	<u>62</u>	2009
Bacău	<u>130</u>	2009
Bacău	<u>778</u>	2009
Bacău	<u>745</u>	2009
Bacău	<u>345</u>	2009
Bacău	<u>790</u>	2009
Bacău	<u>125</u>	2009
Bacău	<u>1</u>	2010
Bacău	<u>16</u>	2010
Bacău	<u>27</u>	2010

Curtea de Apel	Nr. deciziei	Anul pronunțării
Bacău	<u>100</u>	2010
Bacău	<u>15</u>	2010
Bacău	<u>19</u>	2010
Bacău	<u>120</u>	2010
Bacău	<u>87</u>	2010
Bacău	<u>88</u>	2010
Bacău	<u>126</u>	2010
Bacău	<u>9</u>	2010
Brașov	<u>668/R</u>	2009
Brașov	<u>87/AP</u>	2009
Brașov	<u>54/R</u>	2009
Brașov	<u>857/R</u>	2009
Brașov	<u>461/R</u>	2009
Brașov	<u>15Ap</u>	2009
Brașov	<u>76/AP</u>	2009
Brașov	<u>49/AP</u>	2009
Brașov	<u>75/AP</u>	2009
Brașov	<u>19/R</u>	2009
Brașov	<u>853/R</u>	2009
Brașov	<u>162R</u>	2009
Brașov	<u>341/R</u>	2009
Brașov	<u>58/Ap</u>	2009
Brașov	<u>125/R</u>	2009
Brașov	<u>184/R</u>	2009
Brașov	<u>627/R</u>	2009
Brașov	<u>44/AP</u>	2009
Brașov	<u>420/R</u>	2009
Brașov	<u>377/R</u>	2009
Brașov	<u>664/R</u>	2009
Brașov	<u>739</u>	2009
Brașov	<u>5/A</u>	2010
Brașov	<u>38/R</u>	2010
Brașov	<u>99/R</u>	2010
Brașov	<u>30/R</u>	2010
Brașov	<u>3/A</u>	2010
Brașov	<u>97/R</u>	2010
București	<u>37/A</u>	2009
București	<u>280/R</u>	2009
București	<u>296</u>	2009
București	<u>73/A</u>	2009
București	<u>500</u>	2009
București	<u>103</u>	2009

VIII. Decizii judecătorești care au corespuns criteriilor de cercetare

Curtea de Apel	Nr. deciziei	Anul pronunțării
București	<u>620R</u>	2009
București	<u>796/R</u>	2009
București	<u>140A</u>	2009
București	<u>927</u>	2009
București	<u>168/A</u>	2009
București	<u>182</u>	2009
București	<u>1428/R</u>	2009
București	<u>1429/R</u>	2009
București	<u>215/A</u>	2009
București	<u>214/A</u>	2009
București	<u>219</u>	2009
București	<u>1543R</u>	2009
București	<u>1570R</u>	2009
București	<u>1727/A</u>	2009
București	<u>1690/R</u>	2009
București	<u>1789</u>	2009
București	<u>1789</u>	2009
București	<u>257</u>	2009
București	<u>281</u>	2009
București	<u>99</u>	2009
București	<u>658/R</u>	2009
București	<u>707</u>	2009
București	<u>927</u>	2009
București	<u>1452</u>	2009
București	<u>1609/R</u>	2009
București	<u>1607R</u>	2009
București	<u>1690/R</u>	2009
București	<u>27</u>	2009
București	<u>27</u>	2009
București	<u>41</u>	2009
București	<u>297</u>	2009
București	<u>295</u>	2009
București	<u>184</u>	2009
București	<u>335</u>	2009
București	<u>386</u>	2009
București	<u>451</u>	2009
București	<u>75</u>	2009
București	<u>86</u>	2009
București	<u>512</u>	2009
București	<u>561</u>	2009
București	<u>602</u>	2009
București	<u>650</u>	2009

Curtea de Apel	Nr. deciziei	Anul pronunțării
București	<u>105</u>	2009
București	<u>117</u>	2009
București	<u>152</u>	2009
București	<u>893</u>	2009
București	<u>947</u>	2009
București	<u>1008</u>	2009
București	<u>1323</u>	2009
București	<u>197</u>	2009
București	<u>1434</u>	2009
București	<u>203</u>	2009
București	<u>1536</u>	2009
București	<u>1593</u>	2009
București	<u>228</u>	2009
București	<u>1638</u>	2009
București	<u>1638</u>	2009
București	<u>1538</u>	2009
București	<u>255</u>	2009
București	<u>1807</u>	2009
București	<u>1826</u>	2009
București	<u>215</u>	2010
București	<u>219/R</u>	2010
București	<u>297</u>	2010
București	<u>83</u>	2010
București	<u>167/R</u>	2010
București	<u>178/R/2010</u>	2010
București	<u>218/R/2010</u>	2010
București	<u>192</u>	2010
București	<u>223</u>	2010
București	<u>102/R</u>	2010
București	<u>295R</u>	2010
București	<u>2A</u>	2010
București	<u>86</u>	2010
București	<u>141</u>	2010
București	<u>209</u>	2010
București	<u>217R</u>	2010
București	<u>71</u>	2010
București	<u>199/R</u>	2010
București	<u>338</u>	2010
Cluj	<u>132</u>	2009
Cluj	<u>172</u>	2009
Cluj	<u>28</u>	2009
Cluj	<u>186</u>	2009

VIII. Decizii judecătorești care au corespuns criteriilor de cercetare

Curtea de Apel	Nr. deciziei	Anul pronunțării
Cluj	<u>260</u>	2009
Cluj	<u>52</u>	2009
Cluj	<u>58</u>	2009
Cluj	<u>64</u>	2009
Cluj	<u>65</u>	2009
Cluj	<u>76</u>	2009
Cluj	<u>84</u>	2009
Cluj	<u>98</u>	2009
Cluj	<u>679</u>	2009
Cluj	<u>707</u>	2009
Cluj	<u>117</u>	2009
Cluj	<u>124</u>	2009
Cluj	<u>785</u>	2009
Cluj	<u>7/A</u>	2009
Cluj	<u>62</u>	2009
Cluj	<u>69</u>	2009
Cluj	<u>683/R/2009</u>	2009
Cluj	<u>163/R/2009</u>	2009
Cluj	<u>627/R/2009</u>	2009
Cluj	<u>695/R/2009</u>	2009
Cluj	<u>47/R/2009</u>	2009
Cluj	<u>651/R/2009</u>	2009
Cluj	<u>768/R/2009</u>	2009
Cluj	<u>698/R/2009</u>	2009
Cluj	<u>7/R/2009</u>	2009
Cluj	<u>42/A/2009</u>	2009
Cluj	<u>667/R/2009</u>	2009
Cluj	<u>646/R/2009</u>	2009
Cluj	<u>761/R/2009</u>	2009
Cluj	<u>317/R/2009</u>	2009
Cluj	<u>644/R/2009</u>	2009
Cluj	<u>411/R/2009</u>	2009
Cluj	<u>565/R/2009</u>	2009
Cluj	<u>127/R/2009</u>	2009
Cluj	<u>56/A/2009</u>	2009
Cluj	<u>771/R/2009</u>	2009
Cluj	<u>652/R/2009</u>	2009
Cluj	<u>569/R/2009</u>	2009
Cluj	<u>598/R/2009</u>	2009
Cluj	<u>10/R</u>	2010
Cluj	<u>12/R</u>	2010
Cluj	<u>8/R</u>	2010

Curtea de Apel	Nr. deciziei	Anul pronunțării
Cluj	<u>31/R</u>	2010
Cluj	<u>35/R</u>	2010
Cluj	<u>100/R</u>	2010
Cluj	<u>1/A</u>	2010
Cluj	<u>90/R</u>	2010
Cluj	<u>67</u>	2010
Cluj	<u>11/A</u>	2010
Cluj	<u>89/R</u>	2010
Constanța	<u>52</u>	2009
Constanța	<u>176</u>	2009
Constanța	<u>225</u>	2009
Constanța	<u>9</u>	2009
Constanța	<u>309</u>	2009
Constanța	<u>304</u>	2009
Constanța	<u>383</u>	2009
Constanța	<u>358</u>	2009
Constanța	<u>19/MP</u>	2009
Constanța	<u>729/P</u>	2009
Constanța	<u>121/P</u>	2009
Constanța	<u>214</u>	2009
Constanța	<u>52 P</u>	2009
Constanța	<u>670/P</u>	2009
Constanța	<u>609/P</u>	2009
Constanța	<u>86/P</u>	2009
Constanța	<u>708/P</u>	2009
Constanța	<u>89/MP</u>	2009
Constanța	<u>97/MP</u>	2009
Constanța	<u>22/P</u>	2009
Constanța	<u>258/P</u>	2009
Constanța	<u>583/P</u>	2009
Constanța	<u>385/P</u>	2009
Constanța	<u>7/P</u>	2009
Constanța	<u>532/P</u>	2009
Constanța	<u>87/MP</u>	2009
Constanța	<u>93/P</u>	2009
Constanța	<u>94/P</u>	2009
Constanța	<u>542/P</u>	2009
Constanța	<u>588/P</u>	2009
Constanța	<u>723/P</u>	2009
Constanța	<u>36/P</u>	2009
Constanța	<u>278/P</u>	2009
Constanța	<u>101/P</u>	2009

VIII. Decizii judecătorești care au corespuns criteriilor de cercetare

Curtea de Apel	Nr. deciziei	Anul pronunțării
Constanța	<u>730/P</u>	2009
Constanța	<u>406/P</u>	2009
Constanța	<u>105</u>	2010
Constanța	<u>1/MP</u>	2010
Constanța	<u>12/MP</u>	2010
Constanța	<u>21/P</u>	2010
Constanța	<u>9/P</u>	2010
Constanța	<u>87/P</u>	2010
Constanța	<u>10</u>	2010
Constanța	<u>64</u>	2010
Constanța	<u>86</u>	2010
Constanța	<u>30/P</u>	2010
Craiova	<u>99</u>	2009
Craiova	<u>142</u>	2009
Craiova	<u>200</u>	2009
Craiova	<u>51</u>	2009
Craiova	<u>65</u>	2009
Craiova	<u>312</u>	2009
Craiova	<u>327</u>	2009
Craiova	<u>90</u>	2009
Craiova	<u>465</u>	2009
Craiova	<u>470</u>	2009
Craiova	<u>105</u>	2009
Craiova	<u>609</u>	2009
Craiova	<u>636</u>	2009
Craiova	<u>150</u>	2009
Craiova	<u>650</u>	2009
Craiova	<u>153</u>	2009
Craiova	<u>168</u>	2009
Craiova	<u>182</u>	2009
Craiova	<u>184</u>	2009
Craiova	<u>196</u>	2009
Craiova	<u>1005</u>	2009
Craiova	<u>1019</u>	2009
Craiova	<u>218</u>	2009
Craiova	<u>239</u>	2009
Craiova	<u>1192</u>	2009
Craiova	<u>1238</u>	2009
Craiova	<u>263</u>	2009
Craiova	<u>1267</u>	2009
Craiova	<u>63</u>	2009
Craiova	<u>107</u>	2009

Curtea de Apel	Nr. deciziei	Anul pronunțării
Craiova	<u>632</u>	2009
Craiova	<u>173</u>	2009
Craiova	<u>889</u>	2009
Craiova	<u>191</u>	2009
Craiova	<u>201</u>	2009
Craiova	<u>224</u>	2009
Craiova	<u>1107</u>	2009
Craiova	<u>261</u>	2009
Craiova	<u>151</u>	2009
Craiova	<u>39</u>	2009
Craiova	<u>45</u>	2009
Craiova	<u>42</u>	2009
Craiova	<u>194</u>	2009
Craiova	<u>208</u>	2009
Craiova	<u>48</u>	2009
Craiova	<u>222</u>	2009
Craiova	<u>53</u>	2009
Craiova	<u>282</u>	2009
Craiova	<u>317</u>	2009
Craiova	<u>69</u>	2009
Craiova	<u>360</u>	2009
Craiova	<u>77</u>	2009
Craiova	<u>376</u>	2009
Craiova	<u>9</u>	2009
Craiova	<u>524</u>	2009
Craiova	<u>109</u>	2009
Craiova	<u>532</u>	2009
Craiova	<u>527</u>	2009
Craiova	<u>112</u>	2009
Craiova	<u>540</u>	2009
Craiova	<u>127</u>	2009
Craiova	<u>610</u>	2009
Craiova	<u>617</u>	2009
Craiova	<u>628</u>	2009
Craiova	<u>154</u>	2009
Craiova	<u>738</u>	2009
Craiova	<u>741</u>	2009
Craiova	<u>850</u>	2009
Craiova	<u>865</u>	2009
Craiova	<u>906</u>	2009
Craiova	<u>943</u>	2009
Craiova	<u>193</u>	2009

VIII. Decizii judecătorești care au corespuns criteriilor de cercetare

Curtea de Apel	Nr. deciziei	Anul pronunțării
Craiova	<u>1041</u>	2009
Craiova	<u>209</u>	2009
Craiova	<u>1085</u>	2009
Craiova	<u>1134</u>	2009
Craiova	<u>236</u>	2009
Craiova	<u>1170</u>	2009
Craiova	<u>242</u>	2009
Craiova	<u>241</u>	2009
Craiova	<u>1173</u>	2009
Craiova	<u>1239</u>	2009
Craiova	<u>1193</u>	2009
Craiova	<u>1095</u>	2009
Craiova	<u>34</u>	2010
Craiova	<u>233</u>	2010
Craiova	<u>2</u>	2010
Craiova	<u>107</u>	2010
Craiova	<u>125</u>	2010
Craiova	<u>226</u>	2010
Craiova	<u>17</u>	2010
Craiova	<u>8</u>	2010
Craiova	<u>10</u>	2010
Craiova	<u>156</u>	2010
Craiova	<u>152</u>	2010
Craiova	<u>160</u>	2010
Craiova	<u>229</u>	2010
Craiova	<u>85</u>	2010
Craiova	<u>95</u>	2010
Craiova	<u>201</u>	2010
Craiova	<u>44</u>	2010
Galăț	<u>116A</u>	2009
Galăț	<u>112/A</u>	2009
Galăț	<u>39/A</u>	2009
Galăț	<u>780/R</u>	2009
Galăț	<u>130/R</u>	2009
Galăț	<u>670/R</u>	2009
Galăț	<u>1/A</u>	2009
Galăț	<u>97/A</u>	2009
Galăț	<u>50/R</u>	2009
Galăț	<u>28/A</u>	2009
Galăț	<u>10/R</u>	2009
Galăț	<u>48/A</u>	2009
Galăț	<u>450/R</u>	2009

Curtea de Apel	Nr. deciziei	Anul pronunțării
Galăț	<u>40/A</u>	2009
Galăț	<u>104/A</u>	2009
Galăț	<u>406/R</u>	2009
Galăț	<u>98</u>	2009
Galăț	<u>45</u>	2009
Galăț	<u>127</u>	2009
Galăț	<u>145</u>	2009
Galăț	<u>25</u>	2009
Galăț	<u>196</u>	2009
Galăț	<u>27</u>	2009
Galăț	<u>238</u>	2009
Galăț	<u>250</u>	2009
Galăț	<u>266</u>	2009
Galăț	<u>266</u>	2009
Galăț	<u>243</u>	2009
Galăț	<u>332</u>	2009
Galăț	<u>318</u>	2009
Galăț	<u>387</u>	2009
Galăț	<u>362</u>	2009
Galăț	<u>625</u>	2009
Galăț	<u>93</u>	2009
Galăț	<u>624</u>	2009
Galăț	<u>32</u>	2009
Galăț	<u>36</u>	2009
Galăț	<u>110</u>	2009
Galăț	<u>766</u>	2009
Galăț	<u>799</u>	2009
Galăț	<u>79/R</u>	2010
Galăț	<u>41</u>	2010
Galăț	<u>99</u>	2010
Galăț	<u>11/A</u>	2010
Galăț	<u>14/A</u>	2010
Galăț	<u>45/R</u>	2010
Galăț	<u>98</u>	2010
Galăț	<u>102</u>	2010
Galăț	<u>101</u>	2010
Galăț	<u>72/R</u>	2010
Iași	<u>116</u>	2009
Iași	<u>115</u>	2009
Iași	<u>627</u>	2009
Iași	<u>20</u>	2009
Iași	<u>660</u>	2009

VIII. Decizii judecătorești care au corespuns criteriilor de cercetare

Curtea de Apel	Nr. deciziei	Anul pronunțării
lași	<u>652</u>	2009
lași	<u>709</u>	2009
lași	<u>723</u>	2009
lași	<u>138</u>	2009
lași	<u>762</u>	2009
lași	<u>151</u>	2009
lași	<u>798</u>	2009
lași	<u>808</u>	2009
lași	<u>166</u>	2009
lași	<u>168</u>	2009
lași	<u>1</u>	2009
lași	<u>10</u>	2009
lași	<u>35</u>	2009
lași	<u>36</u>	2009
lași	<u>43</u>	2009
lași	<u>51</u>	2009
lași	<u>62</u>	2009
lași	<u>38</u>	2009
lași	<u>63</u>	2009
lași	<u>316</u>	2009
lași	<u>379</u>	2009
lași	<u>426</u>	2009
lași	<u>142</u>	2009
lași	<u>33</u>	2009
lași	<u>4</u>	2009
lași	<u>74</u>	2009
lași	<u>724</u>	2009
lași	<u>732</u>	2009
lași	<u>174</u>	2009
lași	<u>175</u>	2009
lași	<u>52</u>	2009
lași	<u>11</u>	2009
lași	<u>59</u>	2009
lași	<u>18</u>	2009
lași	<u>28</u>	2009
lași	<u>205</u>	2009
lași	<u>34</u>	2009
lași	<u>233</u>	2009
lași	<u>253</u>	2009
lași	<u>65</u>	2009
lași	<u>306</u>	2009
lași	<u>355</u>	2009

Curtea de Apel	Nr. deciziei	Anul pronunțării
lași	<u>358</u>	2009
lași	<u>357</u>	2009
lași	<u>412</u>	2009
lași	<u>414</u>	2009
lași	<u>90</u>	2009
lași	<u>568</u>	2009
lași	<u>112</u>	2009
lași	<u>598</u>	2009
lași	<u>634</u>	2009
lași	<u>636</u>	2009
lași	<u>132</u>	2009
lași	<u>722</u>	2009
lași	<u>2</u>	2010
lași	<u>53</u>	2010
lași	<u>13</u>	2010
lași	<u>28</u>	2010
lași	<u>11</u>	2010
lași	<u>17</u>	2010
lași	<u>86</u>	2010
lași	<u>23</u>	2010
lași	<u>75</u>	2010
lași	<u>1</u>	2010
lași	<u>104</u>	2010
lași	<u>30</u>	2010
lași	<u>65</u>	2010
lași	<u>78</u>	2010
Oradea	<u>8</u>	2009
Oradea	<u>7</u>	2009
Oradea	<u>55</u>	2009
Oradea	<u>86</u>	2009
Oradea	<u>36</u>	2009
Oradea	<u>33</u>	2009
Oradea	<u>39</u>	2009
Oradea	<u>255</u>	2009
Oradea	<u>83</u>	2009
Oradea	<u>529</u>	2009
Oradea	<u>543</u>	2009
Oradea	<u>542</u>	2009
Oradea	<u>31</u>	2009
Oradea	<u>46</u>	2009
Oradea	<u>450/R</u>	2009
Oradea	<u>68/A</u>	2009

VIII. Decizii judecătorești care au corespuns criteriilor de cercetare

Curtea de Apel	Nr. deciziei	Anul pronunțării
Oradea	<u>6/R</u>	2009
Oradea	<u>449/R</u>	2009
Oradea	<u>81/A</u>	2009
Oradea	<u>142/R</u>	2009
Oradea	<u>94/A</u>	2009
Oradea	<u>102/R</u>	2009
Oradea	<u>67/A</u>	2009
Oradea	<u>90/R</u>	2010
Oradea	<u>40/R</u>	2010
Oradea	<u>12</u>	2010
Oradea	<u>33R</u>	2010
Pitești	<u>96</u>	2009
Pitești	<u>18</u>	2009
Pitești	<u>194</u>	2009
Pitești	<u>29</u>	2009
Pitești	<u>32</u>	2009
Pitești	<u>280</u>	2009
Pitești	<u>288</u>	2009
Pitești	<u>405</u>	2009
Pitești	<u>416</u>	2009
Pitești	<u>450</u>	2009
Pitești	<u>541</u>	2009
Pitești	<u>648</u>	2009
Pitești	<u>663</u>	2009
Pitești	<u>680</u>	2009
Pitești	<u>257</u>	2009
Pitești	<u>668</u>	2009
Pitești	<u>13/R</u>	2009
Pitești	<u>114/R</u>	2009
Pitești	<u>132/R</u>	2009
Pitești	<u>179/R</u>	2009
Pitești	<u>195/R</u>	2009
Pitești	<u>196/R</u>	2009
Pitești	<u>207/R</u>	2009
Pitești	<u>220/R</u>	2009
Pitești	<u>242/R</u>	2009
Pitești	<u>270/R</u>	2009
Pitești	<u>35/A</u>	2009
Pitești	<u>296/R</u>	2009
Pitești	<u>308/R</u>	2009
Pitești	<u>285/R</u>	2009
Pitești	<u>41/A</u>	2009

Curtea de Apel	Nr. deciziei	Anul pronunțării
Pitești	<u>412/R</u>	2009
Pitești	<u>398/R</u>	2009
Pitești	<u>430/R</u>	2009
Pitești	<u>445/R</u>	2009
Pitești	<u>571/R</u>	2009
Pitești	<u>586/R</u>	2009
Pitești	<u>585/R</u>	2009
Pitești	<u>596/R</u>	2009
Pitești	<u>655/R</u>	2009
Pitești	<u>667/R</u>	2009
Pitești	<u>698/R</u>	2009
Pitești	<u>758/R</u>	2009
Pitești	<u>116</u>	2010
Pitești	<u>32</u>	2010
Pitești	<u>43</u>	2010
Pitești	<u>113</u>	2010
Pitești	<u>114</u>	2010
Ploiești	<u>95</u>	2009
Ploiești	<u>36</u>	2009
Ploiești	<u>216</u>	2009
Ploiești	<u>299</u>	2009
Ploiești	<u>302</u>	2009
Ploiești	<u>310</u>	2009
Ploiești	<u>63</u>	2009
Ploiești	<u>365</u>	2009
Ploiești	<u>66</u>	2009
Ploiești	<u>89</u>	2009
Ploiești	<u>104</u>	2009
Ploiești	<u>812</u>	2009
Ploiești	<u>86</u>	2009
Ploiești	<u>930</u>	2009
Ploiești	<u>85</u>	2009
Ploiești	<u>687</u>	2009
Ploiești	<u>78</u>	2009
Ploiești	<u>380</u>	2009
Ploiești	<u>376</u>	2009
Ploiești	<u>688</u>	2009
Ploiești	<u>4</u>	2009
Ploiești	<u>10</u>	2009
Ploiești	<u>5</u>	2009
Ploiești	<u>149</u>	2009
Ploiești	<u>24</u>	2009

VIII. Decizii judecătorești care au corespuns criteriilor de cercetare

Curtea de Apel	Nr. deciziei	Anul pronunțării
Ploiești	<u>37</u>	2009
Ploiești	<u>208</u>	2009
Ploiești	<u>41</u>	2009
Ploiești	<u>48</u>	2009
Ploiești	<u>281</u>	2009
Ploiești	<u>338</u>	2009
Ploiești	<u>354</u>	2009
Ploiești	<u>59</u>	2009
Ploiești	<u>60</u>	2009
Ploiești	<u>397</u>	2009
Ploiești	<u>75</u>	2009
Ploiești	<u>569</u>	2009
Ploiești	<u>653</u>	2009
Ploiești	<u>750</u>	2009
Ploiești	<u>761</u>	2009
Ploiești	<u>873</u>	2009
Ploiești	<u>61</u>	2010
Ploiești	<u>62</u>	2010
Ploiești	<u>75</u>	2010
Ploiești	<u>136</u>	2010
Ploiești	<u>150</u>	2010
Ploiești	<u>200</u>	2010
Ploiești	<u>55</u>	2010
Ploiești	<u>13</u>	2010
Ploiești	<u>11</u>	2010
Ploiești	<u>10</u>	2010
Ploiești	<u>170</u>	2010
Ploiești	<u>78</u>	2010
Ploiești	<u>80</u>	2010
Ploiești	<u>6</u>	2010
Ploiești	<u>127</u>	2010
Ploiești	<u>145</u>	2010
Suceava	<u>2</u>	2009
Suceava	<u>11</u>	2009
Suceava	<u>150</u>	2009
Suceava	<u>171</u>	2009
Suceava	<u>267</u>	2009
Suceava	<u>45</u>	2009
Suceava	<u>46</u>	2009
Suceava	<u>48</u>	2009
Suceava	<u>54</u>	2009
Suceava	<u>179</u>	2009
Suceava	<u>60</u>	2009
Suceava	<u>14</u>	2009
Suceava	<u>28</u>	2009
Suceava	<u>100</u>	2009

Curtea de Apel	Nr. deciziei	Anul pronunțării
Suceava	<u>123</u>	2009
Suceava	<u>26</u>	2009
Suceava	<u>189</u>	2009
Suceava	<u>199</u>	2009
Suceava	<u>254</u>	2009
Suceava	<u>275</u>	2009
Suceava	<u>328</u>	2009
Suceava	<u>338</u>	2009
Suceava	<u>405</u>	2009
Suceava	<u>462</u>	2009
Suceava	<u>2</u>	2010
Suceava	<u>56</u>	2010
Suceava	<u>88</u>	2010
Suceava	<u>104</u>	2010
Suceava	<u>18</u>	2010
Suceava	<u>10</u>	2010
Suceava	<u>12</u>	2010
Suceava	<u>105</u>	2010
Suceava	<u>97</u>	2010
Suceava	<u>40</u>	2010
Suceava	<u>51</u>	2010
Timișoara	<u>54/R</u>	2009
Timișoara	<u>87/R</u>	2009
Timișoara	<u>14/A</u>	2009
Timișoara	<u>141/R</u>	2009
Timișoara	<u>140/R</u>	2009
Timișoara	<u>197/R</u>	2009
Timișoara	<u>251/R</u>	2009
Timișoara	<u>31/A</u>	2009
Timișoara	<u>36/A</u>	2009
Timișoara	<u>39/A</u>	2009
Timișoara	<u>389R</u>	2009
Timișoara	<u>490R</u>	2009
Timișoara	<u>54/A</u>	2009
Timișoara	<u>48A</u>	2009
Timișoara	<u>132A</u>	2009
Timișoara	<u>963/R</u>	2009
Timișoara	<u>938/R</u>	2009
Timișoara	<u>665/R</u>	2009
Timișoara	<u>902R</u>	2009
Timișoara	<u>974/R</u>	2009
Timișoara	<u>426R</u>	2009

Curtea de Apel	Nr. deciziei	Anul pronunțării
Timișoara	984/R	2009
Timișoara	484/R	2009
Timișoara	85/A	2009
Timișoara	957/R	2009
Timișoara	613/R	2009
Timișoara	124A	2009
Timișoara	212/A	2009
Timișoara	80/A	2009
Timișoara	102A	2009
Timișoara	459/R	2009
Timișoara	1050R	2009
Timișoara	98/A	2009
Timișoara	155	2009
Timișoara	30/A	2009
Timișoara	45/A	2009
Timișoara	26/A	2009
Timișoara	1015R	2009
Timișoara	49/A	2009
Timișoara	640/R	2009
Timișoara	405/R	2009
Timișoara	1094R	2009
Timișoara	246/R	2009
Timișoara	187/R	2009
Timișoara	137/A	2009
Timișoara	8/A	2009
Timișoara	1212/R	2009
Timișoara	347R	2009
Timișoara	42/A	2009
Timișoara	305R	2009
Timișoara	69/A	2009
Timișoara	81/A	2009
Timișoara	1128R	2009
Timișoara	635/R	2009
Timișoara	465/R	2009
Timișoara	105/R	2009
Timișoara	491A	2009
Timișoara	1021/R	2009
Timișoara	633/R	2009
Timișoara	390R	2009
Timișoara	243/R	2009
Timișoara	93/A	2009
Timișoara	161/R	2009

Curtea de Apel	Nr. deciziei	Anul pronunțării
Timișoara	1095R	2009
Timișoara	591R	2009
Timișoara	312/R	2009
Timișoara	1229/R	2009
Timișoara	1103/R	2009
Timișoara	89/A	2009
Timișoara	127/R	2009
Timișoara	1164/R	2009
Timișoara	1096R	2009
Timișoara	129R	2009
Timișoara	163/R	2009
Timișoara	23R	2009
Timișoara	11A	2009
Timișoara	374/R	2009
Timișoara	1019/R	2009
Timișoara	1013R	2009
Timișoara	961/R	2009
Timișoara	540/R	2009
Timișoara	903R	2009
Timișoara	909/R	2009
Timișoara	917/R	2009
Timișoara	1049R	2009
Timișoara	59	2010
Timișoara	102	2010
Timișoara	88/R	2010
Timișoara	183/R	2010
Timișoara	207/R	2010
Timișoara	28/A	2010
Timișoara	29/R	2010
Timișoara	85R	2010
Timișoara	154R	2010
Timișoara	204/R	2010
Timișoara	58	2010
Timișoara	124/R	2010
Timișoara	11A	2010
Timișoara	92R	2010
Timișoara	111R	2010
Timișoara	180R	2010
Timișoara	47R	2010
Timișoara	70R	2010
Timișoara	18R	2010
Timișoara	194/R	2010

***notă:**

Toate deciziile de mai sus sunt de la nivelul Curților de Apel și au fost preluate de pe portalul „Jurindex - Indexul jurisprudenței naționale”, disponibil pe pagina de internet „<http://www.jurisprudenta.org/>”.

„JURINDEX este un serviciu public gratuit, dezvoltat de Tribunalul Vrancea, sub egida Consiliului Superior al Magistraturii, persoane juridice de drept public, în vederea îmbunătățirii accesului publicului la justiție, a creșterii transparenței sistemului judiciar și a consolidării relației de încredere, transparență și responsabilitate dintre justiție și cetățean”.

Autori:

Sorin GRECEANU
Mihai NECRELESCU

Anexa 1

NR. CRT.	Țară	Date statistice țară			Daune morale în caz de deces - sume medii (Euro)				
		P.I.B./ locuitor (Euro) la nivelul anului 2010 (1)	Câștig salarial mediu net lunar (Euro) (2)	Limite RCA legale maxime de despăgubire pentru vătămări corporale si deces (3)	Sot/Soție	Copii	Părinți	Frați/Surori	Observații
1	Austria	29,730	1,984	5.000.000 Euro	15,000	15,000	10,000	7,500	Da/doar în caz de culpă grava sau intenție
2	Belgia	27,075	1,773	nelimitat	10,000	10,000	7,400	2,500	Da
3	Bulgaria	9,640	na	2.557.000 Euro					Da/lipsă date privind nivelul
4	Republica Ceha	18,650	532	35.000.000 CZK	9,200	9,200	9,200	6,700	Da
5	Cipru	21,200	1,608	33.540.000 Euro					lipsă date
6	Danemarca	27,340	2,321	105.000.000 DKK	0	0	0	0	Nu
7	Estonia	13,900	692	2.500.000 Euro					lipsă date
8	Finlanda	25,900	1,984	nelimitat	0	0	0	0	Da/doar în caz de culpă grava sau intenție
9	Franta	25,500	1,776	nelimitat	22,500	20,000	22,500	9,000	Da
10	Germania	27,000	1,981	7.500.000 Euro	0	0	0	0	Nu / se acordă doar daune șoc
11	Grecia	21,300	1,332	750.000 Euro /victima	50,000	50,000	25,000	20,000	Da / deregulă prin instanță
12	Irlanda	28,900	1,966	nelimitat	da	da	nu	nu	Da / plată unică pausală 25.395 Euro/fam.
13	Italia	22,000	1,415	2.500.000 Euro	200,000	200,000	200,000	70,000	Da
14	Letonia	10,840	455	2.500.000 Euro					lipsă date
15	Lituania	12,900	481	2.500.000 Euro	500	250	0	0	Da/lipsă date privind nivelul
16	Luxemburg	61,000	2,616	nelimitat	20,000	20,000	0	0	Da / doar moștenitorilor legali
17	Malta	18,600	na	2.500.000 Euro					lipsă date
18	Marea Britanie	26,200	2,671	nelimitat	da	da	nu	nu	Da / plată unică pausală 10.000 £/fam.
19	Tările de jos - Olanda	30,600	1,923	5.000.000 Euro	0	0	0	0	Nu
20	Polonia	14,200	440	2.500.000 Euro	0	0	0	0	Nu
21	Portugalia	17,400	1,011	2.500.000 Euro	da	da	nu	nu	Da-sistem de prioritați/lipsă date privind nivelul
22	Romania (date 2010)	8,890	334	5.000.000 Euro	12,000	10,000	17,000	7,000	Da
23	Slovacia	16,600	617	5.000.000 Euro	0	0	0	0	Nu
24	Slovenia	21,000	1,011	5.000.000 Euro	0	0	0	0	Nu
25	Spania	22,300	1,479	70.000.000 Euro	Da	Da	Da	Da	DA - sistem tabelar; daunele morale nu pot fi determinate separat
26	Suedia	28,500	2,094	300.000.000 SEK	0	0	0	0	Nu
27	U.E. Ungaria	14,000	371	1.500.000.000 HUF / victima	7,000	7,000	7,000	Da	Da
28	Islanda	27,460	1,700	1.928.000.000 ISK					
29	Liechtenstein	109,300	na	1.120.000 Euro					Da / vezi Elveția - sistem similar
30	S.E.E. Norvegia	39,000	3,473	nelimitat	0	0	0	0	Nu
31	Albania	5,600	na	360.000 Euro					
32	Andorra	38,200	na	50.000.000 Euro					
33	Bosnia si Hertegovina	5,800	424	511.000 Euro					
34	Belarus	10,420	na	30.000 Euro					
35	Croatia	13,260	717	3.500.000 HRK	30,000	30,000	30,000	30,000	Da
36	Elveția	31,200	na	5.000.000 CHF					Da
37	Iran	8,145	na	nelimitat					
38	Israel	22,150	1,633	nelimitat					
39	Macedonia	7,300	460	100.000 Euro					
40	Maroc	3,560	na	869.000 Euro					
41	Moldova	2,310	na	43.000 Euro					
42	Munte negru	8,000	503	na	15,000				
43	Federatia Rusa	11,880	675	160.000 RUB / person					
44	Serbia	8,120	332	200.000 USD	5,000				
45	Tunisia	na	na	nelimitat					
46	Turcia	10,000	477	384.000 Euro					
47	S.C.V. Ucraina	5,000	na	nelimitat					

1. Eurostat - anul de referinta 2010 sau cel mai recent disponibil
2. Fondul Monetar International - www.economywatch.com
3. Council of Bureaux - www.cobx.org

NR. CRT.	Țară	Date statistice ta								
		Suprafață (mii km ²) (1)	P.I.B. (miliarde Euro) 2010 (2)	Populație (milioane locuitori) 2010 (1)	P.I.B./locuitor (Euro) la nivelul anului 2010 (3)	Câștig salarial mediu net lunar (Euro) (4)	Parc auto (milioane vehicule) (1) 2010	Nr. vehicule/1000 locuitori 2010	Lungimea autostrăzilor (KM) (5) 2010	Nr. anual accidente rutiere cu vătămări 2009 (6)
1	Austria	83.90	282.12	8.40	29,730	1,984	6.00	714	1,696	37,925
2	Belgia	30.50	350.60	10.80	27,075	1,773	6.70	620	1,763	41,944
3	Bulgaria	110.90	35.78	7.50	9,640	na	3.11	415	418	7,068
4	Republica Ceha	78.90	144.11	10.50	18,650	532	7.13	679	729	21,706
5	Cipru	9.25	18.77	1.08	21,200	1,608	0.74	685	257	1,856
6	Danemarca	43.10	232.80	5.50	27,340	2,321	2.79	507	1,128	4,174
7	Estonia	45.20	14.00	1.30	13,900	692	0.75	577	100	1,506
8	Finlanda	338.40	179.10	5.40	25,900	1,984	5.09	943	765	6,414
9	Franta	551.50	1920.00	63.00	25,500	1,776	44.80	711	11,163	72,315
10	Germania	357.10	2482.25	81.60	27,000	1,981	56.86	697	12,813	310,806
11	Grecia	132.00	228.64	11.30	21,300	1,332	7.91	700	730	14,789
12	Irlanda	70.30	152.91	4.50	28,900	1,966	2.28	507	663	6,736
13	Italia	301.30	1538.55	60.50	22,000	1,415	53.10	878	6,629	215,403
14	Letonia	64.60	18.00	2.20	10,840	455	1.31	595	na	3,160
15	Lituania	65.30	27.22	3.30	12,900	481	2.13	645	309	3,824
16	Luxemburg	2.58	41.32	0.47	61,000	2,616	0.40	855	152	869
17	Malta	0.32	5.99	0.40	18,600	na	0.30	746	na	636
18	Marea Britanie	242.90	1684.55	62.20	26,200	2,671	35.00	563	3,674	169,805
19	Tările de jos - Olanda	37.40	587.55	16.60	30,600	1,923	12.11	730	2,631	19,378
20	Polonia	312.70	351.43	38.20	14,200	440	22.02	576	849	44,195
21	Portugalia	92.10	171.40	10.70	17,400	1,011	6.37	595	2,341	33,613
22	Romania (date 2010)	238.90	121.21	21.40	8,890	334	5.32	249	321	25,994
23	Slovacia	49.00	66.77	5.40	16,600	617	2.24	415	391	6,461
24	Slovenia	20.30	35.82	2.10	21,000	1,011	1.37	652	747	8,717
25	Spania	506.00	1055.55	47.10	22,300	1,479	30.00	637	13,500	88,251
26	Suedia	441.40	343.50	9.40	28,500	2,094	5.80	617	1,855	17,858
27	U.E. Ungaria	93.00	97.81	10.00	14,000	371	4.23	423	569	17,863
28	Islanda	103.00	9.44	0.31	27,460	1,700	0.30	971	na	878
29	Liechtenstein	0.16	3.61	0.04	109,300	na	na	na	na	na
30	S.E.E. Norvegia	385.15	310.84	4.90	39,000	3,473	3.46	706	193	6,922
31	Albania	28.74	8.83	3.20	5,600	na	0.25	78	na	na
32	Andorra	0.47	2.78	0.72	38,200	na	0.08	111	na	na
33	Bosnia si Herțegovina	51.13	12.66	3.80	5,800	424	0.88	232	na	na
34	Belarus	207.59	41.03	9.50	10,420	na	3.43	361	na	6,739
35	Croatia	56.54	45.63	4.40	13,260	717	2.01	457	742	na
36	Elvetia	41.28	392.82	7.80	31,200	na	5.25	673	1,341	20,506
37	Iran	1648.19	248.26	75.10	8,145	na	10.00	133	na	na
38	Israel	20.77	163.00	7.60	22,150	1,633	2.00	263	na	16,308
39	Macedonia	25.70	6.83	2.10	7,300	460	0.33	157	208	na
40	Maroc	446.55	68.39	31.90	3,560	na	2.20	69	na	na
41	Moldova	33.80	4.35	4.10	2,310	na	0.53	129	na	na
42	Munteșnegru	13.80	3.00	0.60	8,000	503	na	na	na	na
43	Federatia Rusa	17098.20	1109.86	141.90	11,880	675	41.20	290	na	203,618
44	Serbia	88.40	29.34	7.30	8,120	332	2.00	274	na	na
45	Tunisia	163.61	33.21	10.48	na	na	1.22	116	na	na
46	Turcia	780.58	551.44	73.60	10,000	477	14.32	195	1,886	111,121
47	S.C.V. Ucraina	603.50	103.44	45.90	5,000	na	9.50	207	na	37,049

ră					Daune morale în caz de deces - medii (Euro)				
Nr. persoane rănite în accidente de circulație 2009 (6)	Nr. vătămări la un milion de locuitori 2009 (2)	Nr. persoane ucise în accidente de circulație 2009 (6)	Nr. persoane ucise în acc. la un milion de locuitori 2009	Limite RCA legale maxime de despăgubire pentru vătămări corporale și deces (7)	Sot/Sotție	Copii	Părinți	Frați/Surori	Observații
49,158	6,335	633	75	5.000.000 Euro	15,000	15,000	10,000	7,500	Da/doar în caz de culpă grava sau intenție
55,133	6,154	944	87	nelimitat	10,000	10,000	7,400	2,500	Da
8,674	1,293	901	120	2.557.000 Euro					Da/lipsă date privind nivelul
27,244	2,217	901	86	35.000.000 CZK	9,200	9,200	9,200	6,700	Da
1,723	1,962	71	66	33.540.000 Euro					lipsă date
4,947	na	303	55	105.000.000 DKK	0	0	0	0	Nu
1,931	2,515	98	75	2.500.000 Euro					lipsă date
8,057	1,594	279	52	nelimitat	0	0	0	0	Da/doar în caz de culpă grava sau intenție
90,934	1,242	4,273	68	nelimitat	22,500	20,000	22,500	9,000	Da
397,671	5,249	4,152	51	7.500.000 Euro	0	0	0	0	Nu / se acordă doar daune șoc
18,641	1,846	1,456	129	750.000 Euro /victima	50,000	50,000	25,000	20,000	Da / deregulă prin instanță
9,747	1,906	240	53	nelimitat	da	da	nu	nu	Da / plată unică pausală 25.395 Euro/fam.
307,256	5,550	4,237	70	2.500.000 Euro	200,000	200,000	200,000	70,000	Da
3,930	2,350	254	115	2.500.000 Euro					lipsă date
4,826	2,428	370	112	2.500.000 Euro	500	250	0	0	Da/lipsă date privind nivelul
1,239	na	47	100	nelimitat	20,000	20,000	0	0	Da / doar moștenitorilor legali
767	2,973	15	37	2.500.000 Euro					lipsă date
229,576	4,311	2,337	38	nelimitat	da	da	nu	nu	Da / plată unică pausală 10.000 £/fam.
22,245	1,021	644	39	5.000.000 Euro	0	0	0	0	Nu
56,045	1,659	4,572	120	2.500.000 Euro	0	0	0	0	Nu
43,824	4,370	840	79	2.500.000 Euro	da	da	nu	nu	Da-sistem de priorități/lipsă date privind nivelul
8,477	1,215	2,377	111	5.000.000 Euro	12,000	10,000	17,000	7,000	Da
8,411	2,094	384	71	5.000.000 Euro	0	0	0	0	Nu
12,308	na	171	81	5.000.000 Euro	0	0	0	0	Nu
124,966	3,085	2,714	58	70.000.000 Euro	Da	Da	Da	Da	DA - sistem tabelar; daunele morale nu pot fi determinate separat
25,639	2,927	358	38	300.000.000 SEK	0	0	0	0	Nu
23,273	2,745	822	82	1.500.000.000 HUF / victima	7,000	7,000	7,000	Da	Da
na	6,770	17	55	1.928.000.000 ISK					
na	na	na	na	1.120.000 Euro					Da / vezi Elveția - sistem similar
9,844	2,449	212	43	nelimitat	0	0	0	0	Nu
na	420	na	139	360.000 Euro					
na	na	na	na	50.000.000 Euro					
na	3,065	na	109	511.000 Euro					
7,198	841	1,322	139	30.000 Euro					
na	5,703	na	141	3.500.000 HRK	30,000	30,000	30,000	30,000	Da
25,130	3,516	349	45	5.000.000 CHF					Da
na	9,178	na	307	nelimitat					
na	na	314	52	nelimitat					
na	3,067	na	70	100.000 Euro					
na	2,790	na	na	869.000 Euro					
na	728	na	144	43.000 Euro					
na	4,660	na	na	na	15,000				
255,484	2,059	27,659	195	160.000 RUB / person					
na	3,000	na	130	200.000 USD	5,000	7,000	5,000	3,000	
na	1,389	na	143	nelimitat					
201,380	2,427	4,324	59	384.000 Euro					
45,675	880	5,348	117	nelimitat					